

SVENSKT NÄRINGSLIV

Skapa goda marknadsförutsättningar för den cirkulära ekonomins framväxt

November 2022

Förord

Svenskt Näringsliv presenterade i april 2019 rapporten *"Cirkulär ekonomi för ett konkurrenskraftigt och hållbart näringsliv i Sverige"*. Sedan dess har mycket hänt både på EU-nivå och i Sverige. Omställningstakten inom det svenska näringslivet har ökat och nya cirkulära material- och produktflöden och affärsmodeller utvecklas snabbt och ständigt.

Trots den positiva utvecklingen är den cirkulära ekonomins utveckling fortsatt i ett tidigt stadium. Genom att arbeta för att skapa bättre marknadsförutsättningar för de cirkulära lösningarna kan utvecklingen ta fart. Denna rapport visar på viktiga grundförutsättningar och möjliggörare för att uppnå detta. Rapporten har tagits fram av Svenskt Näringsliv i samarbete med medlemsorganisationerna.

November 2022

Jenny Svärd

Madeleine Johansson

Innehållsförteckning

Inledning	2
Vad innebär den cirkulära ekonomin?	4
Viktiga grundförutsättningar för näringslivets utveckling mot en cirkulär ekonom	10
Den cirkulär ekonomins potential för det svenska näringslivet	16
Möjliggörare för näringslivets omställning till en cirkulär ekonomi	20
1 En väl fungerande inre marknad och globalt fokus är en förutsättning	22
2 Utveckla tillämpningen av dagens regelverk i linje med en cirkulär ekonomi	26
3 Uppdatera avfallslagstiftningen för ökad resurseffektivitet	30
4 Anpassa lagstiftning och tillämpning för att möjliggöra hantering av kemiska ämnen i cirkulära flöden	38
5 Säkerställ effektiva ekonomiska styrmedel för ökad cirkularitet	44
6 Satsa på forskning och skapa förutsättningar för innovation	48
7 Främja utvecklingen av funktionsförsäljning och affärsmodeller för att förlänga produkters livslängd	54
8 Satsa på ökad utbildning, kunskap och kompetens inom cirkulär ekonomi	58
Källförteckning	62
Bilaga 1	64

1. Inledning

Svenskt Näringsliv presenterade i april 2019 rapporten *"Cirkulär ekonomi för ett konkurrenskraftigt och hållbart näringsliv i Sverige"*. Sedan dess har mycket hänt. EU-kommissionen har presenterat sin handlingsplan för cirkulär ekonomi och den svenska regeringen har presenterat både en nationell strategi och en handlingsplan. Även forskningen inom området har utvecklats och myndigheternas arbete och uppdrag har fått större fokus på den cirkulära ekonomins utveckling. Vidare har omställningstakten inom det svenska näringslivet ökat och nya cirkulära material- och produktflöden och affärsmodeller utvecklas snabbt och ständigt.

Trots den positiva utvecklingen, är den cirkulära ekonomins utveckling i Sverige fortsatt i ett tidigt stadium. Politikens ambition är hög men de åtgärder som har vidtagits är för få och visar sig ofta leda åt fel håll. Det är positivt att en svensk handlingsplan och strategi för cirkulär ekonomi har tagits fram men det saknas tydliga mål och konkreta åtgärder. Arbetet på EU-nivå är centralt för att få till cirkulära material- och produktflöden och arbetet inom EU:s cirkulära handlingsplan kan möjliggöra en positiv utveckling av den cirkulära ekonomin i Sverige och Europa.

Överlag hanteras policyarbetet inom cirkulär ekonomi i dagsläget i allt för hög utsträckning som en miljöfråga. Cirkulär ekonomi kan kraftfullt bidra till att flera hållbarhetsmål nås varför frågan också måste hanteras som en samhällsövergripande fråga.

Med denna rapport vill Svenskt Näringsliv lyfta fram det svenska näringslivets centrala roll för den cirkulära omställningen och belysa de politiska åtgärder som behövs för att främja utvecklingen av den cirkulära ekonomin i näringslivet. En väl fungerande cirkulär ekonomi skapas av goda marknadsförutsättningar varför det är viktigt att detta är i fokus i policyutvecklingen och i politiska beslut.

Svenskt Näringsliv har tillsammans med medlemsorganisationerna tagit denna rapport för att lyfta fram viktiga grundförutsättningar och möjliggörare för näringslivets arbete mot en cirkulär ekonomi.

Med goda marknadsförutsättningar blir cirkulära material- och produktflöden konkurrenskraftiga och därmed tar utvecklingen fart. Rapporten presenterar de Grundförutsättningar som måste finnas på plats för att skapa goda marknadsförutsättningar och lyfter också upp de Möjliggörare som skulle snabba på övergången från linjära till cirkulära affärsmodeller och därmed en cirkulär ekonomi.

2. Vad innebär den cirkulära ekonomin?

2.1 Vad är cirkulär ekonomi

Idag finns ingen globalt fastställd definition av cirkulär ekonomi utan det finns över 100 olika definitioner.¹ Gemensamt för de allra flesta, är beskrivningar som innefattar resurseffektivitet och systemtänk, och minimering av avfall. Avsaknaden av en gemensam definition skapar en otydlighet som kan försvåra utvecklingen och leda till att felaktiga beslut fattas. Inom Internationella standardiseringsorganisationen (ISO) pågår för närvarande ett arbete med att ta fram en gemensam global definition vilken förväntas presenteras under 2023.

Givet avsaknaden av fastställd definition tar Svenskt Näringsliv idag sin utgångspunkt i EU-kommissionens beskrivning av cirkulär ekonomi: *ett ekonomiskt system som behåller värdet på produkter, material och resurser i ekonomin så länge som möjligt, och minimerar avfallsgenereringen.* Den cirkulära ekonomin innebär att material och produkter redan i designstadiet utformas för att möjliggöra lång livslängd, att produktionsprocesser har hög resurseffektivitet, att restprodukter nyttjas, och att produkter används mer effektivt och längre genom t.ex. reparation, uppgraderingar, återtillverkning och delning. I ett sista skede återvinns den använda produkten och blir en resurs för nya produkter. Detta innebär att de olika faserna i produkters livscyklar blir mer beroende av varandra och att sättet på vilket material och produkter produceras och konsumeras förändras. Grunden är resurseffektivitet, ett begrepp som går hand i hand med affärsnytta och som är en självklarhet i näringslivet.

2.2 Den cirkulär ekonomin – ett viktigt verktyg för att nå hållbarhetsmålen

Klimatfrågan är en av vår tids stora utmaningar och många förändringar krävs för att nå målen i Parisavtalet. Den senaste IPCC-rapporten² vittnar om behovet av att en global minskning av klimatgasutsläppen sker snarast. Samtidigt presenteras flertalet rapporter om att den biologiska mångfalden minskar i världen, vilket kan påverka funktionen av ekosystem och ge sämre förutsättningar att mildra konsekvenserna av klimatförändringarna. Förlusten av biologisk mångfald kan också resultera i påverkan på vår livsmedelsförsörjning och på samhällets ekonomi i stort.

I en rapport från Ellen MacArthur Foundation³, framkommer att 45 procent av världens totala utsläpp kommer från nyttjande av mark och produktion av material och produkter. FN:s miljöprogram och International Resource Panel (IRP)⁴ anger också att resursanvändningen är bidragande till mer än 90 procent av förlusten av biologisk mångfald i världen. Enligt OECD⁵ förväntas den globala resursanvändningen mer än fördubblas mellan år 2011 och 2060, samtidigt som den årliga avfallsgenereringen enligt Världsbanken⁶ förutspås öka med 70 procent till år 2050.

Den cirkulära ekonomin är ett verktyg för att nå klimatmålen och andra hållbarhetsmål, genom att resurser används mer effektivt. Eftersom den cirkulära ekonomin bygger på ökad resurseffektivitet och att varje materialenhet förädlas flera gånger, möjliggör den cirkulära ekonomin också en frikoppling mellan tillväxt och resursförbrukningen. Att ställa om samhället till en cirkulär ekonomi har stora möjligheter att bidra till såväl minskad klimatpåverkan och förlust av biologisk mångfald samtidigt som det globala välbefindandet kan fortsätta öka.

**“Cirkulär ekonomi är ett möjligt tillväxtverktyg
för en global hållbar utveckling.”**

Att kunna förena den gröna omställningen med tillväxt och välbefindande ligger till grund både för arbetet med de globala målen inom FN och arbetet med den gröna given i EU. FN:s miljöprogram, tillsammans med International Resources Panel, indikerar också att ökad resurseffektivitet är en av lösningarna med lägst kostnad för att minska utsläppen och nå målen i Parisavtalet. Omställningen till ett mer resurseffektivt och cirkulärt samhälle har därför en viktig roll i det globala klimatarbetet.

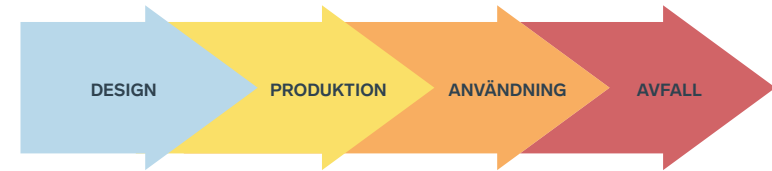

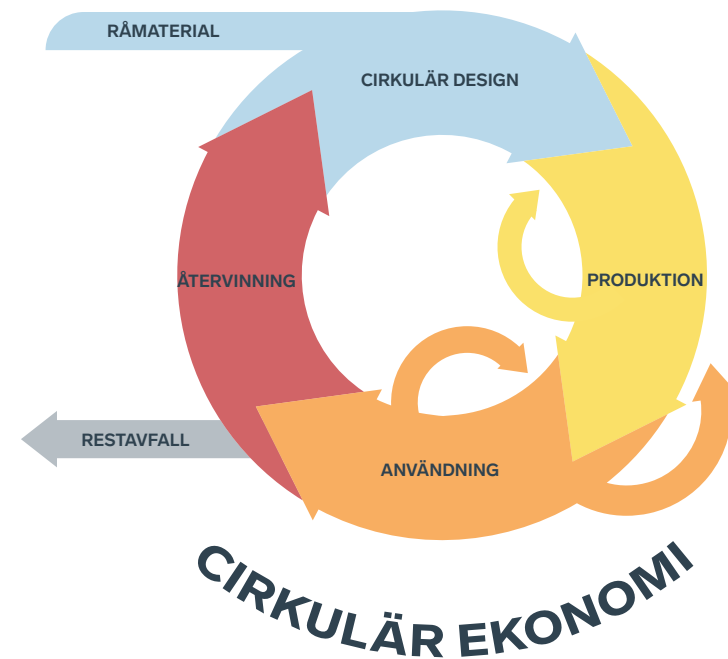
2.3 Vikten av ett holistiskt synsätt

Den cirkulära ekonomin är ett verktyg för att lösa flera av hållbarhetsutmaningarna. Det är däremot inte alltid så att cirkulering av material och produkter ur ett helhetsperspektiv är den mest hållbara lösningen eller leder till ökad resurseffektivitet. Cirkulära lösningar kräver också resurser i form av exempelvis energi och råvaror, vilket kan leda till miljöpåverkan och ökade utsläpp. Ett holistiskt synsätt är därför viktigt i arbetet med cirkulär ekonomi, där olika faktorer värderas för att få information om vad som är det mest resurseffektiva och hållbara perspektivet i respektive fall. Samtidigt som cirkulära lösningar i vissa fall kan ifrågasättas, är det viktigt att värdera alternativet, dvs hur hållbart det är att fortsätta med dagens linjära hantering där faktorer såsom ändliga resurser, påverkan på biologisk mångfald, klimat, utsläpp till luft och vatten behöver beaktas.

Det holistiska perspektivet innebär också att ett brett geografiskt synsätt behövs. Många material och produktflöden är beroende av internationell handel, eftersom många värdekedjor är globala, och det globala perspektivet behöver därför beaktas. För snävt geografiskt fokus vid framtagande av policy och åtgärder kan hindra utvecklingen och leda till suboptimeringar. Ett holistiskt synsätt som beaktar hållbarhet i ett bredare globalt perspektiv behöver vara i fokus för att den cirkulära ekonomin ska kunna leverera mest hållbarhetsnytta.

LINJÄR EKONOMI

CIRKULÄR EKONOMI

2.4 Den cirkulära ekonomin - en samhällsomställning

Den cirkulära ekonomin är en global megatrend som kommer att förändra vårt samhälle på många sätt. Omställningen till en cirkulär ekonomi kan bidra till att nå flera hållbarhetsmål och dess utveckling kommer därmed beröra i stort sett alla politikområden. För att den cirkulära ekonomin ska kunna utvecklas och fungera i stort skala är det centralt att det ekonomiska systemet även fortsatt baseras på grundläggande marknadsekonomiska principer.

“En förutsättning för att den cirkulära ekonomin ska kunna utvecklas och bli framgångsrik är att den baseras på grundläggande marknadsekonomiska principer.”

Den cirkulära utvecklingen sker redan idag, men vårt samhälle baseras fortfarande till stor del på den linjära ekonomins principer vilket försvårar utvecklingen. Lagar, regler och styrmedel är ofta inte anpassade för cirkulära material- och produktflöden eller för de cirkulära affärsmodellerna. Omställningen förutsätter i många delar ett förändrat synsätt, beteende och förändrade konsumtionsmönster.

För näringslivet innebär övergången till en cirkulär ekonomi olika förändringar för olika branscher baserat på var de är i värdekedjan och vilka produkter och tjänster de säljer. Att ställa om till en ny cirkulär affärsmodell kan vara utmanande och förändringen behöver ofta ske successivt. Redan idag utvecklar och implementerar många svenska företag cirkulära affärsmodeller. En utveckling som kan snabbas på med rätt förutsättningar.

Omställningen kan också resultera i framväxt av helt nya företag, branscher och arbetstillfällen. EU-kommissionen⁷ räknar med att 700 000 netto-arbetstillfällen kommer att växa fram med koppling till den cirkulära ekonomin inom EU till 2030. Alla är däremot inte vinnare i den cirkulära ekonomin – en del företag och arbetstillfällen kan också försvinna eller minska i omfattning. För att möjliggöra omställningen krävs att näringsliv, civilsamhälle, politik och akademi arbetar tillsammans för att hitta lösningar för de möjligheter och utmaningar som uppkommer.

Se mer information om den cirkulära ekonomins potential för det svenska näringslivet i avsnitt 4.

3. Viktiga grundförutsättningar för näringslivets utveckling mot en cirkulär ekonomi

Den cirkulära omställningen i näringslivet pågår och det finns ett stort driv i alla branscher att utveckla nya cirkulära material- och produktflöden och cirkulära affärsmodeller. För att näringslivets omställning till cirkulär ekonomi ska kunna nå sin fulla potential och de cirkulära lösningarna ska bli lönsamma och konkurrenskraftiga är en del grundförutsättningar centrala. Dessa utvecklas nedan.

3.1 Ett internationellt perspektiv

I arbetet mot ökad resurseffektivitet och en mer cirkulär ekonomi är internationell handel en viktig förutsättning. Material och produkter har i många fall globala värdekedjor, där produkter tillverkas i ett eller flera länder, används i ett eller flera andra, repareras eller återtillverkas i ett annat och blir avfall och återvinns i ytterligare ett. Handeln kan stärka utvecklingen mot resurseffektivitet genom att storskaliga flöden kan skapas och möjliggöra för mer kostnadseffektiv hantering och cirkulering av material och produkter. Genom handel kan också tjänster utföras där erfarenhet, kunskap, säkerhet och teknik är som bäst. Internationell handel bidrar i sin tur också till ekonomisk tillväxt, vilket bland annat ökar investeringsutrymmet för miljöåtgärder och bidrar till att tillgängliggöra effektiv miljöteknik i världen.

Idag ser synen på och förutsättningarna för en mer cirkulär ekonomi olika ut i olika länder, vilket försvårar utvecklingen. Nationella styrmedel kan begränsa den globala handeln och en ökad internationell harmonisering behöver därför eftersträvas för att underlätta handel kopplad till cirkulär ekonomi. EU:s inre marknad med harmoniserade regler inom unionen är en viktig förutsättning för utvecklingen av den cirkulära ekonomin i Europa. Det är viktigt att arbete inom EU också bedrivs för att nå handelsavtal, globala överenskommelser och globala standarder för till exempel material, återvinning och reparation.

Se mer information i möjliggörare 1 där Svenskt Näringsliv utvecklar vikten av EU-gemensamma regelverk.

3.2 Fortsatt teknikutveckling, innovation och forskning

Idag pågår ett aktivt arbete inom näringslivet, ofta tillsammans med forskare och andra samhällsaktörer, för att hitta nya tekniker, processer och arbetssätt för att ta fram cirkulära material, produkter och tjänster. I vissa branscher skapas redan idag cirkulära lösningar, där teknik, finansiering och förutsättningar finns. För andra branscher kan utmaningar fortsatt finnas och mer forskning och teknikutveckling behövs.

Fortsatta satsningar på teknikutveckling, innovation och forskning är nödvändiga för den cirkulära omställningen. Inom forskningsprojekt och innovationsprogram som är näringslivsanknuta behöver fokus vara att få fram resultat som kan generera kommersiella lösningar och främja de cirkulära affärsmodellerna. Det är viktigt att små- och medelstora företags (SME) perspektiv omhändertas inom dessa projekt och program även om de själva kan ha svårt att avsätta tid och resurser.

Se mer information i möjliggörare 6 där Svenskt Näringsliv utvecklar vikten av teknikutveckling, innovation och forskning ytterligare.

3.3 Digitaliseringen är en möjliggörare

Digitaliseringen och digitala lösningar är viktiga förutsättningar och verktyg för att möjliggöra omställningen till en cirkulär ekonomi. Digitaliseringens förmåga att hantera komplexa sammanhang och gränsöverskridande informationsflöden mellan aktörer, genom till exempel blockkedjeteknik, är en viktig förutsättning för många cirkulära affärsmodeller. Det pågår arbete på EU-nivå med att ta fram digitala produktpass för produkter som sätts på den europeiska marknaden. Produktpasset kan, om det utformas i nära dialog med näringslivet och baseras på relevant information, fungera som ett effektivt verktyg för att dela information om produkter, vilket är en viktig förutsättning i den cirkulära ekonomin.

Digitaliseringen möjliggör också nya cirkulära affärsmodeller genom t.ex. digitala plattformar. Plattformarna kan ha många olika användningsområden, till exempel att tillgängliggöra delnings- och hyrtjänster och därigenom öka användning och återanvändning av produkter, samt underlätta för industriell symbios. Genom digitaliseringen underlättas också funktionsförsäljning, där kunden köper funktionen men ägarskapet och kontrollen av produkten kvarstår hos företaget som producerat den. Företagen kan då följa produktens prestanda hos kunden, vilket möjliggör kontinuerliga uppdateringar av produkten för att bibehålla funktionen.

Se mer information i möjliggörare 7 där Svenskt Näringsliv utvecklar digitaliseringens möjligheter kopplat till tjänstebaserade affärsmodeller.

3.4 Tillgång till el, förutsägbara miljötillståndprocesser och effektiva logistiklösningar

Näringslivets omställning till cirkulär ekonomi kommer att kräva stora investeringar i ny teknik, innovation och nya anläggningar. För att dessa investeringar ska kunna genomföras, krävs att flertalet praktiska förutsättningar finns på plats. Produktionsprocesser och återvinningsprocesser kan komma att kräva stora mängder el. Verksamhetens miljötillstånd kan behöva omprövas och nya tillstånd sökas. För den cirkulära ekonomins framväxt, är det viktigt att det finns tillgång till fossilfri och leveranssäker el till ett konkurrenskraftigt pris, när och där den behövs samt att tillståndprocesser är effektiva och förutsägbara. Dessutom behövs tillgång till logistiklösningar som möjliggör de nya affärsmodellerna. Bristfälliga praktiska förutsättningar riskerar hämma investeringsviljan och antingen fördröja, eller hindra den cirkulära omställningen i näringslivet.

Se mer information om Svenskt Näringslivs policyförslag kopplat till miljötillstånd⁸ och elförsörjning⁹ på Svenskt Näringslivs hemsida.

3.5 Anpassade regelverk/ styrmedel och tillämpning av existerande lagstiftning

Idag är gällande lagstiftning och andra styrmedel i huvudsak utformade efter den linjära ekonomins principer. Att styrmedel främjar cirkulära material- och produktflöden och affärsmodeller är en förutsättning för omställningen. Kortsiktigt kan tillämpningen av redan existerande lagstiftning ses över och anpassas för att bättre möjliggöra den cirkulära utvecklingen. Långsiktigt behöver nuvarande lagstiftning och andra styrmedel, både nationellt och på EU-nivå, utvärderas och vid behov förändras. På EU-nivå pågår revidering av befintliga regelverk inom en rad olika lagstiftningsinitiativ och det är viktigt att de utformas för att främja den cirkulära utvecklingen.

Det är inte bara regelverket inom avfall- och miljöområdet som behöver förändras och tillämpas annorlunda utan även andra regelverk i samhället kan behöva ses över, exempelvis inom skatteområdet och inom civilrätt. Det är viktigt med hög förutsägbarhet, tydlighet och långsiktighet för att företagen ska våga fatta nödvändiga investeringsbeslut.

Se mer information i möjliggörare 2, 3, 4 och 7 där Svenskt Näringsliv utvecklar vikten av anpassade styrmedel och tillämpning.

3.6 Politisk tydlighet och koordinering mellan politikområden

Den cirkulära ekonomin kan bidra till uppfyllandet av många hållbarhetsmål och har därför betydelse för samhället i stort. För att omställningen ska bli verklighet behövs en politisk vilja att fatta beslut som främjar utvecklingen samt en ökad politisk tydlighet. Det är viktigt med en tydlig politisk plan som ger förutsägbarhet för samhällets aktörer med mätbara mål och tydliga tidsatta åtgärder. Klimatpolitiska rådets¹⁰ rapport från mars 2022 belyser brister i tydlighet kring myndighetsansvar för resurseffektivitet och cirkulär ekonomi men också avsaknaden av politiska mål. Politiken behöver sätta effektmålen för den cirkulära ekonomins utveckling och en tydlig riktning som samhällets aktörer kan förhålla sig till i omställningen. I arbetet med att ta fram mål och åtgärder, är det avgörande att beslutsfattare och myndigheter har bred dialog med bland annat näringslivet. Den cirkulära ekonomin förutsätter en tydligare koordinering mellan olika politikområden och breda politiska överenskommelser. Vikten av en tydligare koordinering mellan politikområden, lyfts också av Klimatpolitiska rådet.¹¹

3.7 Ökad kunskap och kompetens

Det är avgörande för utvecklingen av den cirkulära ekonomin att samhällets aktörer och befolkningen i stort har ett engagemang och accepterar de förändringar som omställningen innebär. Konsumenten, både enskild, offentlig och företag, har en nyckelroll i omställningsarbetet, och kan påverka utvecklingen av den cirkulära ekonomin genom allt ifrån produktval och återvinning av använda produkter till att vilja reparera, uppgradera och återanvända produkter.

För att kunna fatta välgrundade beslut, behöver kunder och konsumenterna få rätt förutsättningar och information. Det behövs också ökad kunskap och kompetensutveckling inom cirkulär ekonomi i hela samhället. Cirkulär ekonomi behöver integreras i, inte minst, högre utbildningar men även i undervisningen i grundskolan och gymnasiet såväl yrkesbaserad som högskoleförberedande. Kompetensutveckling behövs även inom statsförvaltningen, myndigheter, kommuner och regioner, hos upphandlare samt inom näringslivet.

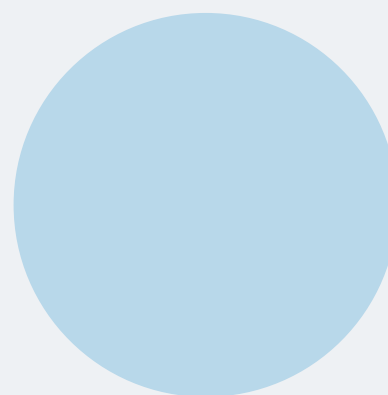
Se mer information i möjliggörare 8, där Svenskt Näringsliv utvecklar behovet av ökad kompetens för utvecklingen av den cirkulära ekonomin.

3.8 Utökad samverkan mellan samhällets aktörer

Ett utökat samarbete mellan olika aktörer i samhället, både nationellt och globalt, är avgörande för den cirkulära ekonomins framväxt. Det pågår redan idag flera nationella projekt och samarbeten där samhällets olika aktörer samlas, exempelvis genom Delegationen för cirkulär ekonomi. Initiativen är bra och fyller en funktion i att identifiera hinder och möjliga lösningar som kan diskuteras med en bredd av aktörer. Svenskt Näringsliv ser däremot att dialogen kan utökas ytterligare. Näringslivet spelar en viktig roll i att bistå med information, erfarenheter och behov av förändringar för att främja utvecklingen. En mer utvecklad dialog mellan näringslivet och beslutsfattare, departement och myndigheter skulle kunna snabba på policyutvecklingen och tillse att rätt åtgärder vidtas för att främja näringslivets omställning.

Det är inte bara mellan politik och näringsliv som samverkan kan förbättras, mer samverkan behövs också i näringslivets värdekedjor. Industriell symbios är ett exempel på samarbeten som kan utvecklas för att åstadkomma både ekonomiska och miljömässiga fördelar för företag som organiserat sig i nätverk för utbyte och samordning av till exempel materialströmmar och energi. Samverkan mellan branscher och industriell symbios finns redan idag, men kan utvecklas ytterligare och även i större geografiska områden.

The background of the slide features a bokeh effect with numerous out-of-focus circles in various colors, including shades of blue, green, yellow, and red, set against a dark blue gradient background.

4. Den cirkulär ekonomins potential för det svenska näringslivet

4.1 Det svenska näringslivet ställer om till cirkulära affärsmodeller

Det svenska näringslivet ligger generellt sett långt fram i hållbarhetsarbetet och när det gäller innovation och framtagande av nya tekniska lösningar som minskar utsläpp och ökar resurseffektiviteten. Svenska företag bidrar genom sin export också med att minska utsläpp globalt.¹² Omställningen till fossilfrihet och cirkulära affärsmodeller kan vara utmanande för företag men det finns också stora potentiella affärsmöjligheter. UN Global Compact Sweden¹³ lanserade under augusti 2022 en omställningsrapport, som undersökt det svenska näringslivets totala hållbarhetsarbete. Rapporten konstaterar att såväl engagemang som ambitioner för och arbetet med hållbarhet är stort. Den absoluta majoriteten av de 900 svarande företagen har hållbarhet integrerat i såväl sin företagsstrategi som sina målsättningar – men företagen ser också stora utmaningar i att nå de högt uppsatta klimatmålen. Ett av de största hindren, är enligt rapporten politiken och brist på långsiktighet i beslutsfattandet.

En central utgångspunkt för att utvecklingen av den cirkulära ekonomin inom näringslivet ska fortgå, är goda marknadsförutsättningar och att minskad miljö- och klimatpåverkan går hand i hand med ökad konkurrenskraft. Endast konkurrenskraftiga företag kommer att ha det kapital som krävs för teknikutveckling och investeringar för cirkulära lösningar och flöden, och endast konkurrenskraftiga företag kommer finnas kvar på marknaden för att bidra till omställningen. Svenska företag ställer nu om till cirkulära affärsmodeller i alla branscher. Omställningen kan snabbas på och underlättas med rätt politiska beslut.

Politiken och det offentliga har här stor möjlighet att främja det svenska näringslivets omställning och stärka den svenska konkurrenskraften globalt. Detta förutsätter rätt och långsiktiga ramar, ett globalt fokus samt en utvecklad dialog med näringslivet för att hitta rätt lösningar.

Sverige och svenska företag har särskilt goda förutsättningar att ta en ledande roll i utvecklingen av en cirkulär ekonomi. Genom att vara i framkant i den cirkulära omställningen kan svenska företag bidra med dubbel nytta – dels genom att exportera produkter och tjänster för att skapa global klimat- och miljönytta, dels genom att bidra till tillväxt och välbefinnande (skatteintäkter och arbetstillfällen) i Sverige.

4.2 Näringslivet levererar lösningarna

Det är hos företagen som det tekniska kunnandet, innovation, och det kapital som krävs för att möjliggöra utvecklingen av den cirkulära ekonomin finns. Näringslivets väg mot en cirkulär ekonomi har redan påbörjats, men arbetet har kommit olika långt i olika branscher.

De cirkulära affärsmo­dellerna bygger på att material och produkter cirkuleras, genom återvinning av material, användning av återvunnet material, produktionsspill och restprodukter i nya produkter. De kan också baseras på olika moment för att förlänga produkters livslängd såsom reparation, uppgradering, återtillverkning, och öka nyttjandegraden av redan befintliga produkter genom delning samt försäljning av funktion. De sistnämnda affärsmo­dellerna är ofta baserade på ökat inslag av tjänster.

Vissa cirkulära affärsmo­deller är inte nya, utan har använts i näringslivet under lång tid. Resurseffektivitet som princip är också en viktig grundbult i konkurrenskraftigt företagande. Andra affärsmo­deller, som t.ex. funktionsförsäljning och delning, är under utveckling inom många branscher. Nya affärsmo­deller, tjänster, produkter och processer inom den cirkulära ekonomin kan leda till nya marknader, såväl lokala som internationella.

Många cirkulära affärsmo­deller innebär nya sätt att göra affärer, exempelvis när en tjänst säljs istället för en produkt. Att gå från en affärsmo­dell till en annan kan innebära en stor omställning för företag och omställningen behöver därför ofta ske successivt. Det finns också många nya företag som startas och som från början har en affärsmo­dell baserat på cirkulära principer.

4.3 Det svenska näringslivet har redan påbörjat omställningen

Idag finns flera exempel på svenska företag, i flera olika branscher, som redan arbetar med cirkulära material- och produktflöden och har implementerat cirkulära affärsmo­deller. I rapportens bilaga återfinns ett urplock av svenska företag och branscher som ligger långt fram i arbetet.

4.4 Den svenska primärproduktionen är fortsatt viktig i den cirkulära ekonomin

Även i den cirkulära ekonomin behövs ett fortsatt råvaruuttag till följd av en ökande befolkning i världen och t.ex. de resurser som behövs för klimatomställningen. Det kommer att behövas fortsatt råvaruuttag för att möta ökad efterfrågan av exempelvis metaller, mineraler och biomassa för klimatomställningen. Enbart cirkulering av befintliga material kommer inte att kunna täcka behovet. Idag återvinns i stort sett all färdig använd, ren koppar som kommer ut på marknaden, men det räcker inte för att möta det ökade behovet för klimatomställningen och elektrifieringen av samhället. För biomassa behövs tillförsel av färskfiber kontinuerligt eftersom den förnybara fibern får förändrade egenskaper efter ett antal återvinningscykler. Den färskfiber som Sverige exporterar har en hög insamlingsgrad och återvinns i de europeiska returpappersbruken. Sverige har stora naturtillgångar och en hållbar produktion av många av de material som behövs för att möjliggöra en cirkulär och fossilfri ekonomi. Svenska företag har därför goda förutsättningar att på ett hållbart sätt fortsätta med att utveckla värdekedjor för de svenska naturresurserna.

The background of the slide is a dark teal color with a bokeh effect of out-of-focus lights in warm tones like orange, yellow, and light green. The text is centered and written in a bold, white, sans-serif font.

5. Möjliggörare för näringslivets omställning till en cirkulär ekonomi

Kopplat till grundförutsättningar som behövs för att främja näringslivets omställning till en cirkulär ekonomi så finns och ett antal möjliggörare som Svenskt Näringsliv vill lyfta fram. Dessa kan förbättra marknadsförutsättningarna för de cirkulära affärsmoellerna. Totalt presenteras 8 olika områden där utveckling behövs inom såväl förändringar av regelverk som tillämpning av befintlig lagstiftning samt ökade satsningar. Dessa är utan inbördes rangordning:

- 1 En väl fungerande inre marknad och globalt fokus är en förutsättning
- 2 Utveckla tillämpningen av dagens regelverk i linje med en cirkulär ekonomi
- 3 Uppdatera avfallslagstiftningen för ökad resurseffektivitet
- 4 Anpassa lagstiftning och tillämpning för att möjliggöra hantering av kemiska ämnen i cirkulära flöden
- 5 Säkerställ effektiva ekonomiska styrmedel för ökad cirkularitet
- 6 Satsa på forskning och skapa förutsättningar för innovation
- 7 Främja utvecklingen av funktionsförsäljning och affärsmoeller för att förlänga produkters livslängd
- 8 Satsa på ökad utbildning, kunskap och kompetens inom cirkulär ekonomi

**En väl fungerande inre
marknad och globalt fokus
är en förutsättning**

Eftersom handeln med material och produkter till stor del är global måste arbetet med cirkulär ekonomi ha ett globalt fokus för att bli framgångsrikt i stor skala och frihandel vara en central del. För att möjliggöra utvecklingen av den cirkulära ekonomin, är också EU-gemensamma regelverk och samarbetet med övriga EU-länder en förutsättning. Idag motsvarar exportintäkter från varor och tjänster 44 procent av Sveriges BNP och närmare 50 procent av exportvärdet kommer från export till andra länder inom EU:s inre marknad.

När det svenska näringslivet ställer om till – och utvecklar cirkulära material, produkter och affärsmodeller - är det därför centralt att EU:s inre marknad är väl fungerande och att lagstiftningen är harmoniserad. Arbetet bör också bedrivas för att så långt som möjligt harmonisera globala regler och standarder, för att underlätta handeln och möjliggöra effektiva globala flöden för cirkulering av material och produkter. Arbetet mot en cirkulär ekonomi och klimatneutralitet på EU-nivå ska vara en global förebild och inspirera andra att följa efter.

Reglering för cirkulär ekonomi behöver utformas på EU-nivå

Inom EU:s Gröna Giv pågår ett omfattande arbete med ett antal lagstiftningsfiler inom cirkulär ekonomi och ett flertal antal filer som är nära kopplade. Det är positivt att EU har ett ambitiöst arbete på området eftersom en förutsättning för den cirkulära ekonomins utveckling i såväl Sverige som EU i stort är en väl fungerande inre marknad.

De cirkulära flödena förutsätter ofta storskalighet för att bli kostnads-effektiva och konkurrenskraftiga, varför transporter över nationsgränser ofta behövs. För att möjliggöra dessa flöden är EU-gemensamma regelverk inom cirkulär ekonomi, material, produkter och även vissa tjänster, en förutsättning. Genom nationell reglering med olika krav i olika länder försvåras, eller i värsta fall omöjliggörs, framväxten av resurs-effektiva och cirkulära affärsmodeller och det riskerar också att hämma innovationen – nationella marknader är ofta för begränsade för att stora investeringar ska bli lönsamma.

Nationella regelverk och andra styrmedel bör användas med försiktighet och analyseras utifrån påverkan på cirkulära flöden i ett vidare geografiskt perspektiv. Svenskt Näringsliv rekommenderar regeringen att delta aktivt i arbetet med EU:s regelverk kopplat till cirkulär ekonomi och vara försiktig med införande av nationella styrmedel då de riskerar att påverka svenska företags konkurrenskraft, effektiviteten på den inre marknaden och utvecklingen av den cirkulära ekonomin.

Åtgärds- och policyförslag

Svenskt Näringsliv rekommenderar regeringen att delta aktivt i arbetet med EU:s regelverk kopplat till cirkulär ekonomi och undvika att införa regleringar och andra styrmedel på nationell nivå som kan hindra utvecklingen.

Implementeringen av EU-gemensamma regelverk måste harmoniseras mellan länderna

Att EU-regelverk implementeras på ett likvärdigt sätt i EU-länderna, är avgörande för att skapa rätt förutsättningar för den cirkulära ekonomins framväxt. Idag finns exempel på alltför fragmenterad implementering, exempelvis av engångsplastdirektivet, se beskrivning nedan, som riskerar hämma cirkulära materialflöden på den inre marknaden.

I Sverige finns ofta en vilja att gå längre än EU-gemensam lagstiftning, så kallad goldplating, vilket riskerar att hämma den cirkulära ekonomin och svenska företags konkurrenskraft om detta inte bottenar i goda marknadsförutsättningar. Det är viktigt att regeringen arbetar för harmoniserade regelverk inom EU och att vid implementeringen av EU-direktiv ha en närmare dialog med näringslivsorganisationer för att säkerställa att den skapar bra förutsättningar för företagens möjlighet att utveckla cirkulära lösningar. En sådan samverkan kan exempelvis ske genom att Regeringskansliet tillsätter en referensgrupp med representanter från näringslivet för diskussion om effektiv implementering.

Exempel

Engångsplastdirektivet fastställdes på EU-nivå år 2019 och har därefter implementerats i medlemsstaterna. Direktivet lämnar öppet för olika nationella tillämpningar och tillvägagångssätt för att uppnå direktivets målsättningar om t.ex. minskad konsumtion.

Detta har resulterat i att implementeringarna i de olika länderna ser olika ut, med olika förbud och styrmedel, vilket gör att marknaden för engångsplastprodukter är fragmenterad. Det är mycket olyckligt eftersom det försvårar cirkulära flöden för dessa produkter inom unionen.

Åtgärds- och policyförslag

Svenskt Näringsliv rekommenderar regeringen att arbeta för harmoniserade regelverk inom EU och vid implementeringen av EU-direktiv i Sverige ha en närmare dialog med näringslivsorganisationer för att tillse att implementeringen stärker den cirkulära omställningen i det svenska näringslivet.

Utveckla EU-gemensamma definitioner och standarder

Omställningen till en cirkulär ekonomi möjliggörs inte bara av ett harmoniserat, legalt ramverk på EU:s inre marknad, det förutsätter också en enhetlig efterlevnad. EU-gemensamma standarder, framtagna av standardiseringsorganen, och gemensamma definitioner är viktiga verktyg för att bidra till måluppfyllnad och tillse efterlevnad av EU-lagstiftning.

Idag saknas ett antal juridiskt giltiga definitioner kopplat till den cirkulära ekonomin, t.ex. för "åter tillverkning". Begreppet cirkulär ekonomi är heller inte entydigt. EU-kommissionen har en definition, akademi och andra aktörer har andra. Det är positivt att det pågår ett arbete inom den globala standardiseringen, som beräknas vara slutförd under 2023, av bland annat definitioner av cirkulär ekonomi och hur den kan mätas.

Även inom den europeiska standardiseringen pågår arbete kopplat till cirkulär ekonomi exempelvis EN 4555X-serien kopplad till gällande ekodesigndirektiv. Genom framtagande av horisontella eller produkt-specifika standarder kopplat till lagstiftning kan definitioner och uppföljning av kraven hanteras utanför lagstiftningen, och skapa ett mer marknadsanpassat regelverk som främjar teknisk utveckling och innovation.

Svenskt Näringsliv understryker vikten av att som komplement till lagstiftning fortsätta ta fram och nyttja standarder som tas fram i samverkan med industrin. Arbetet med att ta fram såväl horisontella som produktspecifika standarder behöver utökas, inte minst kopplat till pågående lagstiftning på EU-nivå för hållbara produkter.

Åtgärds- och policyförslag

Svenskt Näringsliv rekommenderar regeringen att i lagstiftningsprocesser på EU-nivå lyfta fram vikten av fortsatta satsningar på standardiseringsarbetet, för utveckling av horisontella och produktspecifika standarder.

Globalt fokus och frihandel är avgörande

En stor del av värdekedjorna för svenska såväl som europeiska företag är globala. Frihandel är således en förutsättning för cirkulär ekonomi och ökad resurseffektivitet, och frihandeln behöver värnas och stärkas globalt.

Parallellt med arbetet med att harmonisera lagstiftning och implementering på EU:s inre marknad, samt att ta fram EU-gemensamma standarder, bör Sverige och EU arbeta för liknande lösningar globalt. Genom att arbeta för globala överenskommelser och standarder skapas förutsättningar för de storskaliga material- och produktströmmar som ofta behövs för att få en lönsam och konkurrenskraftig hantering.

Mer arbete behövs för att nå handelsavtal och globala överenskommelser som främjar den cirkulära omställningen samt för att ta fram globala standarder för till exempel definitioner, informationsdelning, material, återvinning och reparation. Policyer för handel och cirkulär ekonomi behöver i högre grad stödja varandra för att skapa goda förutsättningar för den cirkulära ekonomins utveckling globalt.

För att standardiseringen ska bli ett effektivt verktyg som stödjer omställningen är det viktigt att också det svenska näringslivet engagerar sig i det globala standardiseringsarbetet.

Åtgärds- och policyförslag

- Svenskt Näringsliv rekommenderar regeringen att inte minst på EU-nivå arbeta för att policyer för handel och cirkulär ekonomi i högre grad stödjer varandra för att skapa goda förutsättningar för den cirkulära ekonomins utveckling globalt.
- Svenskt Näringsliv rekommenderar svensk industri till ett större engagemang i det globala standardiseringsarbetet, för att säkerställa att svenska intressen tillgodoses i utformningen av globala standarder.

An aerial photograph of the Terraces of Sacsayhuaman in Peru. The image shows a series of concentric, semi-circular stone terraces built on a hillside. The terraces are made of dark, rough-hewn stones and are separated by narrow paths. The central area is a flat, grassy field. The overall structure is a large, circular stone wall with multiple layers of terraces, creating a complex, circular architectural design.

Utveckla tillämpningen av dagens regelverk i linje med en cirkulär ekonomi

Regelverk som stödjer omställningen till en cirkulär ekonomi är en förutsättning för att omställningen ska bli verklighet. I avvaktan på att förändringar av regelverk blir gällande kan det i ett kortare perspektiv finnas stora möjligheter att främja den cirkulära utvecklingen genom att tillämpa redan befintliga regelverk mer anpassat för cirkulära material- och produktflöden.

Näringslivet driver på utvecklingen mot en mer cirkulär ekonomi och ligger i många fall före beslutsfattare och myndigheter men har ofta svårt att realisera sina idéer till följd av otydlighet kring hur befintliga regelverk ska tillämpas för cirkulära flöden.

Tillse en röd tråd mellan politiska ambitioner och praktisk hantering hos myndigheter

Det är positivt att politiken har höga ambitioner för att nå klimatmålen och främja den cirkulära omställningen. De ambitionerna behöver också återspeglas i den tolkning och tillämpning av lagstiftning som myndigheterna gör i vägledningar och i den tillsyn som sker på både nationell, regional och lokal nivå. För att möjliggöra cirkulära flöden behöver synsätt och tillämpning ofta förändras och målkonflikter kan behöva hanteras.

Näringslivet arbetar kontinuerligt med att utveckla nya cirkulära lösningar och affärsmodeller men upplever att de ofta hindras av både regelverk och tillämpningar av regelverk som inte har anpassats till den cirkulära utvecklingen. Ofta kan det också vara otydligt både för företagen och för tillsynsmyndigheten hur gällande regelverk ska tillämpas på cirkulära flöden. För att främja utvecklingen av den cirkulära ekonomin på kort sikt, behöver regeringen säkerställa att politikens höga ambitioner avspeglas i det praktiska arbetet hos myndigheterna.

Åtgärds- och policyförslag

Svenskt Näringsliv rekommenderar regeringen att införa tydligare styrning i myndigheternas regleringsbrev och även uppföljning av myndigheternas (både vägledande och tillsyns) arbete för att säkerställa att det går i linje med regeringens ambitioner för en cirkulär ekonomi.

Involvera näringslivet i tillämpning och vägledning

För att lyckas med den cirkulära omställningen behöver näringsliv och myndigheter arbeta mer tillsammans och öka dialogen om de åtgärder som behövs för att nå målen. Det gäller både vid utveckling av nya policyförslag och vid framtagande av dokument som specificerar tillämpningen av befintliga regelverk utifrån cirkulära principer. I dagsläget finns goda exempel på när näringslivet och det offentliga har en konstruktiv dialog för att hitta lösningar, men det sker i allt för liten omfattning.

Utvecklingen för fossilfrihet och cirkulär ekonomi går snabbt i näringslivet och det är en utmaning att få såväl policyutvecklingen som tillämpningen av regelverken att hänga med. Utvecklingen i näringslivet är beroende av att myndigheternas tillämpning, framtagande av vägledningar och åtgärdsförslag stödjer utvecklingen. För att tillämpningen av regelverken ska kunna utvecklas och förbättra förutsättningarna för den cirkulära omställningen är det centralt med en dialog med näringslivet.

Näringslivet kan bidra med erfarenheter om vad som fungerar bra respektive mindre bra i praktiken, ge information om konsekvenser och goda exempel. Genom ett konstruktivt samarbete kan tillämpningen och tillsynen av regelverken kontinuerligt anpassas till utvecklingen av den cirkulära ekonomin. Vinnovas pågående regeringsuppdrag om stöd till offentliga aktörers arbete med policyutveckling är positivt, och det är viktigt att näringslivet erfarenheter och inspel involveras i uppdraget.

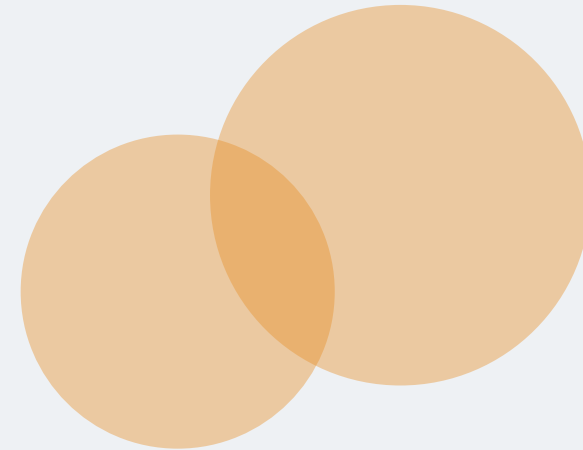
Åtgärds- och policyförslag

Svenskt Näringsliv rekommenderar myndigheterna att involvera näringslivet och nyttja näringslivets kompetens och erfarenhet om cirkulära material- och produktflöden, vid tillämpning av lagstiftningen för att underlätta omställningen, både genom formella forum samt genom löpande dialog.

Utveckla och stärk tillsynen

En väl fungerande och effektiv tillsyn och marknadskontroll är centralt för att säkerställa lika villkor på marknaden och för att motverka oseriösa aktörer. En väl fungerande tillsyn är också viktig för att möjliggöra utvecklingen av den cirkulära ekonomin.

Vikten av tillsyn ökar allt eftersom policyförslag och regelverk införs och formerna för tillsyn behöver sättas parallellt med att nya policyförslag utformas. Resurserna för tillsyn behöver användas effektivt genom riskbaserad tillsyn kopplad till regelefterlevnad som utgångspunkt. Det är också centralt att tillsynsmyndigheterna och handläggarna har rätt kompetens för att utöva tillsyn.

Hög kompetens inom cirkulär ekonomi är viktig, så att den cirkulära omställningen inte riskerar att hindras av tillsynen. Tillsynsmyndigheterna har genom sitt arbete stora möjligheter att främja den cirkulära utvecklingen i näringslivet.

Tillsynsansvaret enligt miljöbalken ligger i många fall på kommunerna. Det kan vara svårt att tillse rätt och tillräcklig kompetens om hur cirkulära lösningar ska tillsynas i varje kommun av olika storlekar och med olika förutsättningar. Det krävs därför en högre grad av samordning inom tillsynen för att underlätta tillgång till och delning av kompetens samt skapa förutsättningar för likvärdig tillsyn över hela landet.

Åtgärds- och policyförslag

Svenskt Näringsliv rekommenderar ökad grad av nationell samordning av tillsynen, ökad samverkan mellan tillsynsorgan samt en ökad uppföljning och utvärdering av arbetet. Svenskt Näringsliv rekommenderar regeringen att gå vidare med flera förslag som presenterades i Tillsynsutredningen (SOU 2017:63)

**Uppdatera avfallslagstiftningen
för ökad resurseffektivitet**

3

Den cirkulära ekonomin bygger på att på produkter, material och resurser används så länge som möjligt och att avfallet minimeras. För att möjliggöra detta, måste utgångspunkten vara att alla material som kan användas för att uppnå samhällsnytta ska ses som en resurs oavsett om det handlar om jungfruliga, återvunna eller återanvända material. Dagens avfallslagstiftning är i första hand anpassad till linjära material- och produktflöden och behöver ändras och anpassas för att möjliggöra effektiva och konkurrenskraftiga cirkulära lösningar och stödja den cirkulära ekonomins utveckling. En snävare definition av avfall skulle kunna hantera en hel del av problematiken men också andra åtgärder skulle kunna underlätta cirkulära flöden i närtid under gällande avfallsdefinition.

Exkludera resurser från avfallsdefinitionen

Avfallsdefinitionen enligt EU:s ramdirektiv för avfall innebär att alla produkter och material som innehavaren göra sig av med eller avser att göra sig av med, klassas som avfall.¹⁴ Avfallsdefinitionen fyller en viktig funktion i att säkerställa att produkter och material som inte längre har ett värde hanteras på ett hälso- och miljömässigt säkert sätt. Även fortsatt kommer ett starkt regelverk för dessa fraktioner att behövas, inte minst för farligt avfall. Dagens breda avfallsdefinition innefattar dock även de material och produkter som efter användning har ett potentiellt fortsatt värde, för t.ex. återanvändning, återtillverkning eller förädling. Att dessa material och produkter klassas som avfall, och lyder under avfallslagstiftningen komplicerar hanteringen och möjligheten att åter sätta dem på marknaden och att få dem konkurrenskraftiga.

Detta eftersom ett antal regleringar träder in då ett material eller en produkt är klassat som avfall, **se mer beskrivet under rubriker nedan**. Det leder i sin tur till att material och produkter i onödan, trots sitt potentiella värde, riskeras att inte cirkuleras tillbaka, se exempel nedan. För att förändra detta behöver avfallslagstiftningens definition av avfall snävas in alternativt möjliggöra för att ett flertal material och produkter efter användning att kunna klassas som "resurser". Det är viktigt att svenska beslutsfattare arbetar för detta i den kommande revideringen av avfallsramverket på EU-nivå.

Exempel

I projektet förbifart Stockholm uppstår stora mängder entreprenadberg. Entreprenadberg är en viktig råvara och har i många år använts i nya anläggningsprojekt. Det finns flera exempel på när myndigheter tolkar avfallsdefinitionen som om detta material skall ses som avfall. Det leder till att materialet inte kan lagras lokalt i väntan på användning utan måste transporteras till deponier för lagring innan det kan nyttjas i nya anläggningsprojekt. Detta komplicerar hanteringen av råvaran, vilket leder till ökade kostnader. Ökade kostnader riskerar leda till att materialet inte cirkuleras, och hanteringen leder dessutom till ökade utsläpp från transporter.

Åtgärds- och policyförslag

Svenskt Näringsliv rekommenderar EU- kommissionen att i samband med översynen av avfallsdirektivet analysera hur den breda avfallsdefinitionen påverkar cirkulära flöden och överväga om en snävare definition skulle kunna gynna den cirkulära ekonomin. Svenskt Näringsliv rekommenderar också regeringen att lyfta detta i den kommande översynen av EU:s avfallsramverk.

Med nuvarande avfallsdefinition är det viktigt att arbeta med följande åtgärder för att främja det cirkulära:

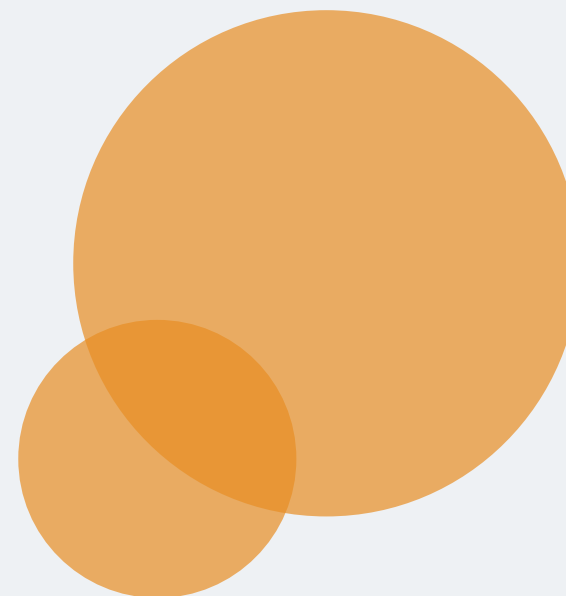
Skapa bättre förutsättningar för materialbanker

I dagsläget finns inte återvinningsteknik tillgänglig som möjliggör återvinning av alla material. Det kan också vara så att återvinningsteknik finns men att det till följd av låg efterfrågan av det återvunna materialet inte är kostnadseffektivt att återvinna. Teknikutveckling och innovationen i näringslivet går snabbt framåt och efterfrågan på återvunnet material ökar, vilket gör att förutsättningarna kan förändras snabbt.

Produkter och material som har klassats som avfall får under dagens regelverk endast lagras i tre år innan de behöver ett slutligt omhändertagande.¹⁵ De resulterar i att material destrueras trots att det har potential att kunna utgöra en värdefull resurs när teknik för återvinning och efterfrågan finns på plats. För att kunna tillse att framtida resurser inte går till spillo utan kan nyttjas när förutsättningarna för återvinning finns behöver en förlängd lagringsperiod möjliggöras för material och produkter som framöver bedöms kunna återvinnas/utvinnas. En förändring som möjliggör utökad lagring behöver kombineras med åtgärder, såsom krav på ekonomisk säkerhet och utökad tillsyn, för att säkerställa att de nya lagringsmöjligheterna inte nyttjas av oseriösa aktörer.

Åtgärds- och policyförslag

Svenskt Näringsliv rekommenderar regeringen att se över nuvarande regler i Miljöbalken 15 kap 5§ kring hur länge avfall får lagras och möjliggöra för längre lagringstid, tillsammans med åtgärder för att motverka oseriös hantering.

Öka tydligheten för när avfall upphör att vara avfall

För att material som har klassats som avfall ska upphöra att vara avfall, och kunna cirkuleras tillbaka till marknaden, måste det enligt dagens lagstiftning genomgå en återvinningsprocess. Efter återvinningsprocessen gäller kemikalie- och produktlagstiftningen för materialet eller produkten. Gränsdragningen och övergången från avfallsregelverket till kemikalie- och produktlagstiftningen, dvs när avfall upphör att vara avfall, är idag otydlig för många material. Tydliga kriterier, så kallade end-of waste kriterier, kan vara ett sätt att hantera detta på för vissa material, men bedömningar behöver också göras från fall till fall.

Otydlighet om vad som krävs för ett material att gå från avfall till ny produkt innebär ett hinder för de cirkulära flödena, se exempel nedan. Förutsägbarhet saknas idag och det är en viktig faktor för att kunna investera i nya cirkulära lösningar. Idag är verksamhetsutövaren skyldig att visa att avfallet har upphört att vara avfall varefter tillsynsmyndigheten granskar verksamhetsutövarens bedömning. Till följd av avsaknaden av tydliga kriterier är det svårt för både verksamhetsutövare och tillsynsmyndigheter att göra denna bedömning och här behövs en ökad tydlighet och förutsägbarhet.

Exempel

Stena Recycling tillverkar nya oljor av gamla och behöver kunna klassa de nya oljorna som produkt innan försäljning. Det saknas idag möjlighet att få ett godkännande av produktifieringen och de lokala tillsynshandläggarna saknar kompetens att bedöma om de generella kraven är uppfyllda. De återvunna oljorna omgärdas därför av stor osäkerhet, vilket hämmar användningen av dem. Nationella end-of-waste-kriterier hade kunnat lösa detta.

Åtgärds- och policyförslag

- Svenskt Näringsliv rekommenderar myndigheterna att vid uppdatering av vägledningen för när avfall upphör att vara avfall att utöver generell vägledning också inkludera material och produktspecifika exempel för att möjliggöra konkret och tydlig vägledning.
- Svenskt Näringsliv rekommenderar regeringen att ge Naturvårdsverket i uppdrag att, i samarbete med industrin och för relevanta materialströmmar, ta fram vägledning om kriterier (End of Waste) för både tillsyns- och verksamhetsutövare.

Förenkla transporterna av avfall som ska cirkuleras

För att de cirkulära material- och produktflödena ska bli konkurrenskraftiga behöver material/resurser som fortsatt har ett värde, även om det är klassat som avfall, kunna transporteras effektivt inom EU:s inre marknad. Storskalighet behövs ofta både för att få en kostnadseffektiv återvinning samt kostnadseffektiva processer för reparation, uppgradering och återtillverkning. Det innebär att material och produkter ofta behöver samlas in från flera länder. Särskilda regelverk gäller för transport över nationsgränser när ett material eller en använd produkt har klassats som avfall.

Det är centralt att avfall hanteras på rätt sätt och regelverken fyller här en viktig funktion, men regelverken utgör samtidigt ett hinder för de cirkulära flödena. Det behöver därför bli enklare att transportera råvaror som klassats som avfall, när de ska cirkuleras. Även inom en nation kan transport av material och produkter som har klassats som avfall vara komplicerat eftersom upphämtning endast får ske av företag som klassats som avfallshanterare med tillhörande administrationskrav. Detta försvårar för de aktörer som till exempel vill samla in använda produkter och material som ska repareras, uppdateras och återtillverkas. Regelverket för transporter av avfall inom unionen och på nationell nivå behöver förenklas för använda material och produkter som ska cirkuleras, så att dessa kan transporteras mer effektivt.

Åtgärds- och policyförslag

- Svenskt Näringsliv rekommenderar regeringen att i den aktuella revideringen av avfallstransportsförordningen arbeta för att underlätta för transporter av avfall som ska cirkulera.
- Svenskt Näringsliv rekommenderar regeringen att ge Naturvårdsverket tillsammans med berörda myndigheter i uppdrag att utreda hur den svenska lagstiftningen för avfallstransporter skulle kunna justeras för att underlätta transporter av avfall som ska cirkulera.

En god tillsyn är central

Ett tydligt regelverk och fungerande tillsyn inom avfallsområdet är centralt för att uppnå en cirkulär ekonomi. En kunnig och effektiv tillsynsmyndighet är grundläggande för att säkerställa lika spelregler på marknaden och motverka oseriös hantering av avfall. Det behövs mer kompetens och samverkan inom tillsynen både mellan myndigheter och näringsliv samt mellan myndigheter lokalt, regionalt och nationellt. Det finns därför anledning att centralisera en del tillsyn inom avfallsområdet till åtminstone länsstyrelsenivå för ökad samverkan. Det är även viktigt med bred myndighetsövergripande samverkan med Skatteverket, Polismyndigheten och Tullverket för att komma åt oseriösa aktörer.

Åtgärds- och policyförslag

Svenskt Näringsliv rekommenderar regeringen och myndigheterna att stärka och centralisera delar av tillsynen över avfallsområdet, för att motverka oseriösa aktörer på marknaden.

Tillse att företagen får äganderätt till sitt avfall

I dagsläget begränsas företagens äganderätt för de delar av avfallet som faller under begreppet kommunalt avfall i 15 kap 3§ Miljöbalken.¹⁶

Begreppet kommunalt avfall infördes i svensk lagstiftning den 1 augusti 2020 som en del av implementeringen av det reviderade avfallsdirektivet, och ersatte då begreppet hushållsavfall. Begreppet infördes av statistikskäl och sades i förarbetena inte förändra ansvarsfördelningen för olika avfallsflöden.¹⁷

I samband med förändringen föreslogs även införandet av ett så kallad frival, som skulle möjliggöra för företag att få rådighet över det avfall som uppkommer i verksamheten. Förslaget om frival infördes sedan inte i samband med lagändringen men frågan har därefter utretts.¹⁸ Sedan begreppet kommunalt avfall infördes har det uppstått otydlighet vad gäller ansvarsfrågan.

Naturvårdsverket presenterade 2021 en vägledning där bedömningen gjordes att ansvaret för det avfall som omfattas av begreppet kommunalt avfall i och med lagändringen har övergått till kommunerna. Det rör sig om enorma mängder avfall (från butiker, kontor, hotell och restauranger) som i och med detta flyttats över till det kommunala monopoliet. Denna förändring riskerar att leda till stora och irreparabla konsekvenser för befintliga förädlingsflöden i näringslivet och näringslivets arbete med cirkulära materialflöden, se exempel.

Naturvårdsverket har nyligen redovisat ett regeringsuppdrag för att identifiera specifika avfallsströmmar som kan undantas från det kommunala monopoliet. Även om vissa lösningar förslås så löser förslagen inte den uppkomna situationen. För att möjliggöra befintliga förädlingsflöden och nya innovativa lösningar i näringslivet behöver ett frival införas, som möjliggör för företagen att få rådighet över sitt avfall. Vidare bör vissa avfallsströmmar kunna undantas från det kommunala monopoliet.

Sverige är nu ensamt land i Norden med att ha kommunalt monopol på verksamheternas avfall. Danmark, Finland och Norge har redan, med positiva erfarenheter och resultat, infört möjligheter för verksamhetsutövare att välja vem som ska hantera det avfall som uppstår i företagen. Den utredning som nyligen har genomförts i Sverige föreslår en frivalslösning som möjliggör detta (SOU 2021:24¹⁹).

Utredningen poängterar att forskningen anger att förutsättningarna för en fungerande cirkulär ekonomi, liksom för en linjär ekonomi med marknads-ekonomiska principer, behöver innehålla beståndsdelar i form av äganderätt, tydligt regelverk och konkurrens. Det är därför av största vikt att en frivälsamhet införs i Sverige och att de verksamheter som vill ska kunna välja en annan hantering av sitt avfall/sin resurs än den kommunen kan erbjuda. Genom ökad rådighet för avfallet öppnas möjligheten för fler innovativa cirkulära lösningar i näringslivet.

Exempel 1

Ett exempel på ett förädlingsflöde som hotas av införandet av begreppet kommunalt avfall är McDonald's återvinning av använd fritureolja. När den vegetabiliska (raps & solros) oljan tjänat ut sin roll på McDonald's restauranger samlas den in i hela landet av Svensk Fettåtervinning. Insamlingen görs med fordon som körs på förnyelsebart bränsle och systemet omfattar många olika restauranger och verksamheter (alla aktörer som vill kan ansluta sig till insamlingsystemet). Oljan raffinerar och används för att tillverka HVO/biodiesel.

En betydande andel av varuleveranserna till McDonald's restauranger körs på bränslet som har tillverkats av restaurangkedjans egen fritureolja. Nu riskerar detta förädlingsflöde, som fungerat i flera decennier, att försvinna och brytas sönder i och med den nytilkomna otydligheten i vem som har ansvaret för insamling av resursen. Det finns idag en betydande risk att ett resurseffektivt system som funnits i Sverige i över 50 år bryts sönder och försvinner.

Exempel 2

Idag hanteras kontorspapper samt tillhörande sekretesshantering av privata återvinningsföretag men hanteringen riskerar nu att påverkas av den uppkomna situationen kopplat till införandet av begreppet kommunalt avfall. Sekretessstjänster kräver särskild kompetens och hantering och detta sköts därför av aktörer specialiserade på detta.

GDPR och annan lagstiftning gör att innehavaren måste vara mycket försiktig med hur materialet hanteras för att inte riskera mycket kännsbara påföljder. Denna service kommer inte alla kommuner att kunna erbjuda, till följd av omfattande och kostsamma investeringar i specifik utrustning (ex låsbara och spårbara kärl) samt säkerhetsutbildning av personal.

Åtgärds - och policyförslag

Svenskt Näringsliv rekommenderar regeringen att snart införa möjlighet för företag att göra ett så kallat frival i enlighet med det förslag som utretts (SOU 2021:24) samt att möjliggöra för vissa avfallsströmmar av kommunalt avfall, som uppkommer i verksamheter, att undantas från det kommunala grundansvaret.

Marknaden för grovavfall måste öppnas upp för privata entreprenörer

I dag är det på grund av befintlig lagstiftning endast kommuner som har möjlighet att erbjuda hämtningstjänster av grovavfall, exempelvis möbler från hushåll, och därmed hindras uppbyggnaden av företags cirkulära affärsmodeller kring grovavfall.

I Sverige finns exempelvis möbelföretag som gärna skulle erbjuda utvecklade tjänster kring insamling, reparation, återbruk och återvinning om de gavs rätt att få tillgång till uttjänta varor och material hos hushåll och företag som klassats som avfall (som nu endast kommuner kan hämta).

Svenskt Näringsliv föreslår därför att skrymmande avfall, så kallat grovavfall, ska få samlas in och hanteras av privata företag som godkänts av lämplig myndighet, ex Naturvårdsverket eller Tillväxtverket. Med ett sådant förslag skulle kommunens huvudansvar för grovavfall kvarstå samtidigt som det öppnas möjligheter för hushållen att vända sig till andra godkända aktörer. En sådan avreglering skulle skapa förutsättningar för ett ökat utbud av kundanpassade lösningar vad gäller hämtningsintervall, servicegrad, statistik, val av återanvändnings- och återvinningsmetoder samt andra kringtjänster för hantering.

Eftersom vissa material i uttjänta produkter som finns i grovavfall dessutom kan ha ett högt värde, som efter en regeländring skulle kunna tillfalla den enskilde, skulle hushållens incitament för att cirkulera grovavfall öka. Det skulle sammantaget öka materialåtervinningen och minska förbränningen av grovavfall.

Idag sker insamling av privata aktörer endast i liten skala i form av engagerade företags olika testprojekt kring återköp från konsumenter och kunder samt genom återtag av egna produkter som sorterats ut från specifika återvinningscentraler. Eftersom företagen enligt dagens lagstiftning behöver sluta avtal med - och få ett godkännande av varje enskild kommun är arbetet inte effektivt, samt administrativt betungande. För utvecklingen av den cirkulära ekonomin måste hinder undanröjas så att fler företag kan ges möjlighet att i större utsträckning utveckla olika cirkulära lösningar.

Åtgärds- och policyförslag

Svenskt Näringsliv rekommenderar regeringen att se över 15 kap. miljöbalken och avfallsförordningen (2020:614) för att möjliggöra för privata entreprenörer att hämta grovavfall från hushåll och företag för att näringslivet ska kunna skapa fler cirkulära flöden.

**Anpassa lagstiftning och
tillämpning för att möjliggöra
hantering av kemiska ämnen i
cirkulära flöden**

Kemikalier är viktiga för samhället för att ge specifika funktioner eller egenskaper i produkter. Kemiska ämnen förekommer också naturligt i olika råmaterial. Det är viktigt att lagstiftningen kopplat till kemiska ämnen inte hindrar cirkulära flöden och att den bygger på riskbedömning och riskhantering. Just nu pågår mycket lagstiftningsutveckling på EU-nivå med fokus på hur material och produkter ska designas från början för att möjliggöra lång livslängd, återanvändning och återvinning. Det är däremot ofta oklart hur lagstiftningen också ska tillämpas på de material och produkter som redan finns på marknaden och som ska cirkulera.

I arbetet med lagstiftningsförslag behöver beslutsfattarna också beakta att värdekedjor och materialflöden ofta är globala och en utökad tillsyn särskilt över importerade varor behöver säkerställas.

Tillse att det kommande produktpasset innehåller relevant information om kemiska ämnen

För att de cirkulära flödena och affärsmodellerna ska fungera effektivt behöver mer information om material och produkter delas längs värdekedjan, bland annat om dess innehåll av kemiska ämnen. Det pågår flera branschinitiativ, bl.a. i Sverige, för att underlätta informationsöverföring om kemikalieinnehåll mellan olika aktörer.

På EU-nivå har EU-kommissionen föreslagit införande av ett digitalt produktpass som syftar till att ge ökad information till konsumenter och marknadskontrollmyndigheter samt underlätta informationsöverföringen i värdekedjor. Produktpasset föreslås bland annat innehålla information om kemiska ämnen i material och produkter. Svenskt Näringsliv stödjer förslaget om produktpass som, rätt utformat och synkroniserat med relevanta branschinitiativ, skulle kunna bidra med tillgång till relevant information och därmed underlätta för den cirkulära ekonomin och de cirkulära affärsmodellerna. Det är viktigt att det endast är relevant och efterfrågad information om ämnen i respektive produkt, som ska ingå i passet för att det inte ska bli för administrativt tungt. Detaljerad information om innehåll kan också utgöra företagshemlig information och kan därmed vara känslig att dela, vilket behöver beaktas för att säkerställa att ökade krav på informationsdelning inte hämmar innovation.

Åtgärds- och policyförslag

Svenskt Näringsliv rekommenderar regeringen att arbeta för att föreslagna digitala produktpass blir en effektiv informationsbärare för relevanta ämnen i material och produkter. Svenskt Näringsliv rekommenderar EU-kommissionen att tillse en bred näringslivsrepresentation i kommande Ecodesignforum där detaljerna om produktpass för olika material och produkter ska sättas.

Säkerställ att de nya regleringarna på EU-nivå främjar användningen av återvunnet material och cirkulering av produkter

Den cirkulära ekonomin bygger på att nya produkter ska utformas för att möjliggöra framtida cirkulära flöden, men också att befintliga material och produkter ska kunna cirkulera när det är lämpligt. För dessa material och produkter kan detaljerad information om innehåll av ämnen vara svårare att informera om när dessa åter sätts på marknaden, efter t.ex. återtillverkning, reparation eller uppgradering. För vissa material och processer, t.ex. smältprocesser eller kemiska processer, som sker under kontrollerade former, kan ämnen analyseras och hanteras, medan det för andra material och processer samt produkter kan vara svårare att analysera.

Att genomföra breda generella screeninganalyser är mycket kostsamt och kan resultera i att det inte är lönsamt att cirkulera produkten. Det kan också krävas att material i aktuell produkt behöver avlägsnas för att genomföra analysen, vilket kan påverka både utseende och funktion och därigenom möjligheten för att få tillbaka produkten på marknaden. I samband med förhandlingen av lagförslaget för hållbara produkter behöver det särskilt beaktas, med bakgrund av ovanstående, att regelverken utformas för att också kunna appliceras på och möjliggöra cirkulering av material och produkter som redan är satta på marknaden.

Åtgärds- och policyförslag

- Svenskt Näringsliv rekommenderar regeringen och aktörer på EU-nivå att i arbetet med lagförslaget för hållbara produkter, tillse att regelverken är möjliga att hantera, med avseende på kemiska ämnen, och appliceras på material och produkter som redan finns på marknaden och som ska cirkulera.
- Svenskt Näringsliv rekommenderar regeringen att i samband med aktuella lagstiftningsförslag på EU-nivå arbeta för tydlighet avseende vad som regleras i olika lagförslag och att dubbelreglering avseende kemikalier undviks.

Förtydliga hur begreppet giftfritt ska tillämpas i praktiken

Begreppet giftfritt är etablerat genom Sveriges miljömål och används ofta av beslutsfattare i kommunikation i samband med cirkulär ekonomi, såsom giftfria cirkulära flöden. Begreppet Giftfritt är ett politiskt samlingsbegrepp för en vision och det är inte definierat vad som avses med begreppet i allmänna sammanhang, varken tekniskt eller juridiskt. Men begreppet appliceras och hänvisas till i beslut om praktisk tillämpning. Oklarheten om hur begreppet ska tillämpas i praktiken skapar hinder för cirkulära material- och produktflöden. Begreppet ger en bild av att halten av olika ämnen, i produkter och material, ska vara nära noll men det är inte fastställt vilka ämnen som avses och vad "nära noll" innebär konkret. Många ämnen förekommer också naturligt i olika material och naturresurser som skogsråvara, malm och berg varför det även i primärt material ofta inte går att garantera noll innehåll av vissa ämnen.

I den cirkulära ekonomin kommer kemikalier och ämnen att cirkulera i material- och produktflöden och riskbedömningar är ett viktigt verktyg för att bedöma riskerna med ett ämne i en viss användning. Till följd av olika materials och produkters förutsättningar och egenskaper behövs det olika sätt att hantera kravnivåer avseende innehåll av ämnen. För material där ingående ämnen är hårt bundna till varandra och risken för exponering av ämnen i princip är obefintligt behövs ett mer holistiskt synsätt för att ta tillvara materialet/produkten och möjliggöra fortsatt användning i specifika applikationer. Det behövs mer dialog och ett behov av att få en mer en gemensam syn bland samhällets aktörer, på hur riskbedömningar kan nyttjas för att främja cirkulära material- och produktflöden.

Kravställning på innehåll behöver också beakta förekomst av analysmetoder och standardiserade testmetoder för verifiering. Detta saknas idag för många ämnen/material och behöver tas fram. För att komma ifrån att begreppet giftfritt innebär och ger föresatsen om noll innehåll av utpekade ämnen behöver förtydligande göras av myndigheter och beslutsfattare av hur begreppets innebörd ska tillämpas i praktiken.

Exempel

Kommissionen har under lång tid jobbat med en begränsning av blystabilisatorer i PVC. Den europeiska PVC-branschen har på frivillig väg fasat ut blystabilisatorer i nytillverkad PVC och ser därför positivt på en begränsning som också kan stoppa importen av blyinnehållande PVC-plast. Kommissionen har också föreslagit undantag för återvunnen PVC, då PVC är en plast som lämpar sig mycket bra för att återvinnas tillbaka till nya produkter. I Europa har PVC återvunnits i över 30 år och i dag återvinns runt 750 000 ton PVC varje år vilket ger en besparing på mer ca 1,5 miljoner ton koldioxid per år. EU:s kemikaliemyndighet ECHA har konstaterat att återvinningen av de äldre PVC-produkterna med blystabilisatorer utgör en lägre risk jämfört med andra alternativ som energiutvinning och deponering, förutsatt att den återvunna PVC:n används i ett antal utvalda byggprodukter. Trots att risken att återvinna PVC som innehåller bly bedöms som lägre jämfört med förbränning eller deponering har den svenska positionen genomgående varit negativ till återvinning av blyinnehållande PVC med hänvisning till att farliga ämnen alltid ska fasas ut i strävan att uppnå miljömålet giftfri miljö. Vi menar att det här är ett typiskt exempel på när miljömålet giftfri miljö motverkar möjligheten till återvinning, trots att risken med återvinning är låg.

Åtgärds- och policyförslag

- Svenskt Näringsliv rekommenderar myndigheterna att i arbetet med miljömålet Giftfritt fokusera på hur begreppet Giftfritt ska tillämpas i praktiken utifrån gällande regelverk och tydliggöra detta i en vägledning.
- Svenskt Näringsliv rekommenderar regeringen att se över om miljömålet och dess preciseringar kan förtydligas för att underlätta tolkningen i praktiska tillämpningar, i material och produkter.

Definiera Substances of concern baserat på tydliga kriterier

På EU-nivå föreslås i lagförslaget för hållbara produkter införande av begränsningar av ämnen, Substances of concern (SoC), som kan hämma återvinning av material och produkter. Det är i lagförslaget otydligt hur SoC som hämmar återvinning, ska definieras. En tydlig definition behöver tas fram i en fastlagd process tillsammans med kriterier som anger vad urvalet av ämnen ska baseras på, för att få en förutsägbarhet och tydlig systematik. Kriterierna behöver definieras i en transparent process tillsammans med näringslivet, med beaktande av den kontinuerliga teknikutveckling som sker inom återvinning. Svenskt Näringsliv rekommenderar den svenska regeringen och andra aktörer att arbeta för att lagförslaget utvecklas med detta innehåll. Läs mer i Svenskt Näringslivs position om Substances of Concern som hämmar återvinning, på Svenskt Näringslivs hemsida.

Åtgärds- och policyförslag

Svenskt Näringsliv rekommenderar regeringen och andra aktörer att arbeta för att lagförslaget om hållbara produkter utvecklas med en tydlig definition av SoC som hämmar återvinning samt framtagande av kriterier för bedömning av relevanta ämnen.

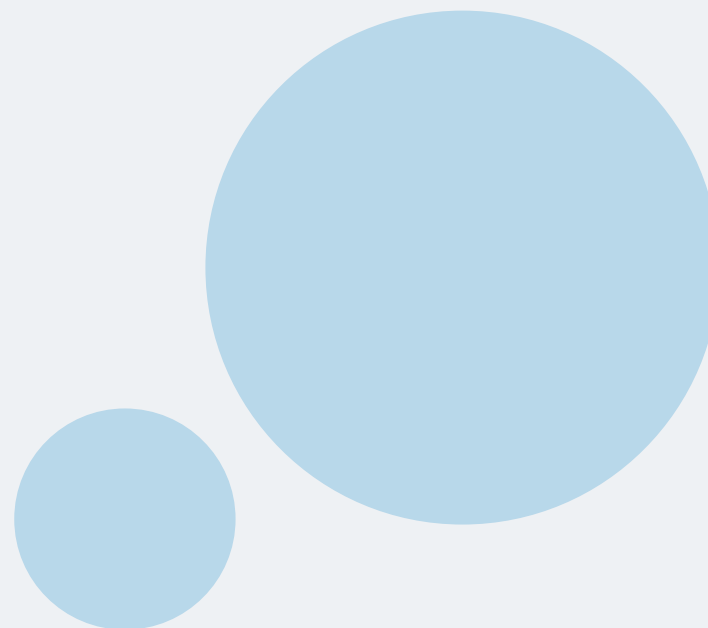
Främja utvecklingen av nya ämnen och tekniker

Det är viktigt med ett kontinuerligt arbete för substitution av de ämnen som inte ska cirkuleras. Substitution av ett visst ämne kan vara olika svårt och ta olika tid beroende på t.ex. funktion och användningsområde. Det snabbaste och effektivaste sättet att gynna substitution är att främja utveckling av nya ämnen och nya tekniker. Varje ämne, värdekedja och användning är unik, därför måste lagstiftningen gå i takt med utveckling och innovation.

Det största hotet mot ett effektivt substitutionsarbete är att utvecklingen av ny lagstiftning och ny begränsning inte tar hänsyn till ämnens användningsområden och tiden det tar att utveckla och validera alternativa tekniker. Utveckling av ett nytt ämne och förankring av användningen i olika värdekedjor kan ta 10 – 15 år. När lagstiftningen inte tar hänsyn till möjligheten att ersätta ett givet ämne och tillgången till substitut ökar risken för så kallad osund substitution (dvs att ett ämne byts ut mot ett annat ämne med liknande egenskaper, som också kan vara problematiska för hälsa och miljö). Ett seriöst substitutionsarbete måste också väga användning eller förekomst av ett farligt ämne mot resursanvändning, klimatpåverkan och miljöpåverkan i användnings- eller produktionsstegen. Vissa ämnen finns naturligt i olika råmaterial och är då mycket svåra att fasa ut, som t.ex. kobolt och andra metallspårämnen som är starkt bundna till andra metaller i mineralförekomster eller spårämnen i biomassa, t.ex. finns formaldehyd naturligt i trä men i låga halter.

Åtgärds- och policyförslag

- Svenskt Näringsliv rekommenderar regering och andra aktörer att arbeta för att främja utveckling av nya ämnen och nya tekniker.
- Svenskt Näringsliv rekommenderar beslutsfattare på EU-nivå och nationellt att vid lagstiftning och begränsningar av ämnen, enskilt eller i grupp, ta hänsyn till värdekedjornas möjligheter till substitution.

An aerial photograph of a circular landscaped area, possibly a roundabout or a park. The center features a large, dense green tree surrounded by a ring of smaller plants. The surrounding area is covered in green grass and low-lying vegetation, with some brown patches. The entire area is enclosed by a concrete curb, and a road with white lane markings is visible around the perimeter. A few vehicles are visible on the road.

**Säkerställ effektiva
ekonomiska styrmedel
för ökad cirkularitet**

5

Den cirkulära ekonomin baseras på att hållbara och cirkulära affärsmodeller kan utvecklas och bli såväl lönsamma som konkurrenskraftiga på marknaden.

För att främja utvecklingen kan väl anpassade ekonomiska styrmedel vara ett verktyg (med ekonomiska styrmedel avses exempelvis skatt såsom moms och punktskatter). Ekonomiska styrmedel kan däremot också försvåra och i värsta fall hindra utvecklingen, om de inte är utformade på rätt sätt. För att skapa rätt förutsättningar för näringslivets utveckling av cirkulära affärsmodeller behöver flera, redan implementerade, ekonomiska styrmedel ses över för att säkerställa att de är ändamålsenliga och leder utvecklingen åt rätt håll.

Vid eventuell utformning av nya ekonomiska styrmedel, med syfte att främja den cirkulära utvecklingen, behöver dessa baseras på vetenskapliga beslutsunderlag och objektiva konsekvensanalyser framtagna i dialog med näringslivet.

Främja den cirkulära ekonomin genom att avskaffa ineffektiva miljöskatter

En väl utformad miljöskatt ska avskaffa sig själv och är därmed inte en stabil skattebas. Att klä fiskala skatter i miljöargument riskerar att undergräva förtroendet för både skatteinstrumentet samt politiken och det gynnar inte heller miljön.

Den svenska **elektronikskatten**, även benämnd kemikalieskatten, är ett exempel på en skatt som visat sig sakna avsedd styreffekt att minska farliga ämnen i produkter.

Trots de lagändringar som föreslagits kommer skatten fortsatt att innebära att full avdragsrätt inte är möjlig, även om kemikalierna har fasats ut. Det innebär att den fortsatt kommer att vara en hämsko exempelvis för handeln med begagnade varor från utlandet eftersom skatten då utgör en större andel av priset relativt nya produkter, se exempel. Svenskt Näringsliv anser att skatten aldrig borde införts och att den bör avskaffas. Begränsningar av kemikalier bör istället hanteras i kemikalielagstiftningen.

Skatten på plastbärkassar är ytterligare ett exempel på en skatt som bör avvecklas eftersom den bl.a. hämmar användningen av återvunnen plast och nyutveckling av andra miljömässigt bättre plastmaterial i Sverige. Vidare saknar utredningen som skatten bygger på uppgifter om miljöavtrycket för kassar av andra material som ersätter plastbärkassarna, trots att sådana uppgifter finns tillgängliga.²⁰ Skatt på plast är ett bristfälligt styrmedel eftersom möjligheterna för att kunna differentiera en skatt till förmån för återvunnen plast inte finns dag.²¹

Exempel

Företaget Inrego är ett av företagen som drabbats av elektronikskatten. Inrego erbjuder sina kunder rekonditionerade IT-produkter. Efterfrågan på återbruk är hög hos företagskunder i Sverige, och det svenska andrahandsutbudet räcker inte för att möta efterfrågan. Att importera IT-produkter från andra andrahandsmarknader, är således ett måste för att kunna tillgodose kundernas behov.

Elektronikskatten gör att importerade IT-produkter från andrahandsmarknaden belastas med en lika hög skatt som nya varor. IT-branschens marknad är priskänslig, och genom skattepålägget på de importerade varorna minskar attraktiviteten relativt nya varor. Konsekvensen av skatten kan bli att en företagskund inte väljer att köpa begagnad IT om den efterfrågade volymen kräver införsel från andra länder.

Avfallsförbränningskatten och avfallsskatten är två exempel där avsaknaden av tillräcklig analys lett till ett från miljösynpunkt ineffektivt styrmedel. Svenskt Näringsliv delar Förbränningskatteutredningens (SOU 2017:83) slutsats (även bekräftad av Skatteverket)²² att **avfallsförbränningskatten** inte är ett ändamålsenligt miljöstyrmedel och menar därför att den bör avskaffas i sin nuvarande utformning.

När det gäller avfallsskatten instämmer Svenskt Näringsliv i undantagsutredningens betänkande (SOU 2022:9) att det finns starka skäl att göra en generell översyn eller utvärdering avseende avfallsskattens verkningsfullhet och effektivitet istället för att titta på undantag för enskilda fraktioner. Svenskt Näringsliv är därför positiva till den tidigare regeringens nyligen framlagda förslag att avskaffa skatten.

Åtgärds- och policyförslag

- Svenskt Näringsliv rekommenderar regeringen att vid utredning av nya ekonomiska styrmedel i större utsträckning beakta ändamålsenlighet och effektivitet i syfte att säkerställa att lämpligt styrmedel tas fram för att uppnå avsedd målstyrning utan att hämma konkurrenskraften för företag i Sverige. Vidare bör dubbelstyrning med flera styrmedel för samma fråga undvikas.
- Svenskt Näringsliv rekommenderar regeringen att utvärdera och avskaffa miljöskatter som snarare hindrar än främjar övergången till en cirkulär ekonomi. Det gäller bl.a. **elektronikskatten** och **skatten på plastbärkassar**.

Modernisera momsreglerna för att främja cirkulära affärsmodeller

Dagens momssystem är ett av de mest komplicerade regelverk vi har och den skatt som kostar mest att hantera för de allra minsta aktörerna. Momsreglerna är svårhanterliga, föråldrade och att följa reglerna är förenat med höga kostnader för företagen. För att möjliggöra den cirkulära utvecklingen måste momsreglerna bli enklare, bättre och medföra incitament för företagen att driva på utvecklingen av den cirkulära ekonomin.

Det finns flertal åtgärder som behöver vidtas för att främja cirkulära transaktioner, av särskild vikt är att generellt säkerställa momsavdraget och minska den administrativa bördan. Ett tydligt exempel är reglerna avseende den frivilliga skattskyldigheten för verksamhetslokaler som medför att lokaler står tomma och underutnyttjade vilket inte är resurs- effektivt. Reglerna är omoderna, oflexibla och hindrar miljömässigt hållbar lokalanvändning. Såväl näringsliv, föreningsliv som Skatteverket har presenterat förslag för hur lokalhyresmomsen kan moderniseras som bl.a. möjliggör cirkulär utveckling.

För att bl.a. stimulera delningsekonomi mm., behöver dessutom omsättningsgränsen sättas högre än dagens 80 tkr. Den svenska gränsen är EU:s lägsta och en högre gräns har föreslagits i ett flertal utredningar (SOU 2002:74, SKV 2006:3, Ds 2009:58). För att skapa incitament till förlängd livslängd på varor genom reparationer och ökad begagnad försäljning behöver momsreglerna vid försäljning av begagnade varor förenklas och förbättras.

Dagens regler är i stort sett otillämpbara vilket i praktiken kan innebära en dubbel moms. Vid försäljning av begagnade varor har återförsäljaren ofta gjort inköpet av konsumenter (eller andra icke beskattningsbara personer) och ingen debiterad moms finns därför på fakturan, dvs. återförsäljaren har ingen möjlighet att göra avdrag för den ingående momsen. Varan har på nytt förts ut i den kommersiella handeln och är belastad med en inbyggd moms som ingen part kunnat dra av. När återförsäljaren sedan säljer varan på nytt måste denne redovisa moms på hela försäljningspriset.

För att undvika denna dubbelbeskattning som uppstår när återförsäljaren inte kan göra avdrag för momsen vid inköp från privatpersoner, finns en vinstmarginalbeskattning (VMB). Vid VMB, beskattas skillnaden mellan försäljningspris och inköpspris istället för beskattning av försäljningspriset. Förenklad vinstmarginalbeskattning enligt finsk modell behöver undersökas vidare (79 k § finska moms lagen) för att komma till rätta med dagens administrativt tunga och i princip otillämpbara regler.

Exempel

Företaget Busfrö är ett av alla de företag som drabbas av problematiken kring dubbel moms, något som missgynnar företaget men även begagnat-handeln i stort. De kläder som säljs eller skänks av privatpersoner har redan momsbeskattats vid första köptillfället, och begagnat-handeln kan inte dra av moms vid inköpet då en privatperson inte är skattskyldig till moms och en momsberande faktura eller kvitto saknas.

Reglerna för vinstmarginalbeskattning är dessutom så pass föråldrade att de antingen inte går att använda, eller blir alldeles för kostsamma att använda vid omfattande försäljning. Det försämrar marknadsförut-sättningarna för begagnat-handeln.

För företag som har varor som av olika anledningar inte går att sälja, t.ex. på grund av passerat utgångsdatum eller utgående sortiment, är det viktigt med möjligheten att kunna skänka dessa till välgörande ändamål, förutsatt att efterfrågan finns. Varor som har ett värde som inte är ringa, kan inte skänkas utan att medföra uttagsbeskattning vilket kan medföra att varor kasseras istället för att ges bort. Vad gäller livsmedelsdonationer där varorna är nära sista förbrukningsdag har Skatteverket förtydligat att marknadsvärdet normalt är noll vilket innebär att uttagsbeskattning inte sker. Fortsatta oklarheter kvarstår dock vad gäller andra typer av varor som anses ha ett värde som inte är ringa, exempelvis hygienvaror till behövande som annars behöver kasseras. Det råder oklarhet om frågan kan lösas nationellt eller genom förändring av EU-regler. Med tanke på kommande förbud mot destruering av varor på EU-nivå, inom lagförslaget för hållbara produkter, är det viktigt att detta hanteras.

Åtgärds- och policyförslag

- Svenskt Näringsliv rekommenderar regeringen att se över momsreglerna genom att sätta omsättningsgränsen högre. Regeringen bör också förenkla och förbättra de svenska momsreglerna vid försäljning av begagnade varor.
- Svenskt Näringsliv rekommenderar regeringen att förändra reglerna avseende den frivilliga skattskyldigheten för verksamhetslokaler.
- Svenskt Näringsliv rekommenderar regeringen att arbeta för en förändring av momsreglerna, både på EU-nivå och i Sverige, som begränsar negativa momseffekter vid donation av varor.

**Satsa på forskning och skapa
förutsättningar för innovation**

6

Övergången till en mer cirkulär ekonomi innebär i många fall att etablerade arbetssätt, tekniker, metoder och affärsmodeller i näringslivet förändras. Teknikutveckling och innovativa lösningar i näringslivet är centralt för att uppnå fossilfrihet och ökad resurseffektivitet. Forskningen inom cirkulär ekonomi har vidare en viktig roll för att främja näringslivets arbete för att bli mer cirkulärt. För att forskningen på bästa sätt ska kunna bidra till omställningen behöver samverkan mellan näringsliv, institut och akademi utvecklas ytterligare. Framtagen kunskap behöver i högre grad kunna tillämpas i företagen för att konkret kunna bidra till cirkulära material, produkter och lösningar. Fortsatt forskning behövs inom många områden, bland annat om återvinningstekniker, nya material, design, produktionsteknik och översyn av regelverk för cirkulära affärsmodeller.

Forskningen måste ha större fokus på att resultera i marknadsmässiga lösningar

För att forskningen ska facilitera utvecklingen mot en cirkulär ekonomi i näringslivet behöver den i högre grad kopplas till näringslivets frågeställningar och utmaningar. Stora offentliga medel satsas årligen på olika forskningsprojekt inom cirkulär ekonomi, vilket är positivt. Dessa satsningar skulle i ännu högre grad kunna bidra till den cirkulära utvecklingen genom att ha ett större fokus på vad som är efterfrågat från näringslivet och genom att anamma ett behovs- och användarperspektiv redan vid fördelningen av forskningsanslag. På så vis skulle resultaten potentiellt i högre grad kunna skalas upp, genomföras, implementeras och kommersialiseras. En innovationspremie skulle kunna införas kopplad till den offentligt finansierade forskningen för att premiera forskning av hög relevans för omställningen till en cirkulär ekonomi i näringslivet.

Näringslivet har också en viktig roll i att stärka kunskapsutvecklingen genom forskning och utveckling. Även denna forskning behöver utvecklas vilket sker bäst i samverkan med akademi och andra företag, eftersom framgångsrika idéer och metoder då sprider sig genom systemet.

De strategiska innovationsprogrammen (SIP) fyller en viktig roll genom att de med utgångspunkt i samhällsutmaningarna och företagens behov i omställningen skapar en arena för samverkan mellan akademi, företag och institut. De underlättar också behovsbaserad forskning och samverkan mellan företag i olika branscher vilket är nödvändigt i den cirkulära ekonomin. Utökade satsningar på programmen i den kommande formen "Impact Innovation" inom områden som resurseffektivitet, cirkulär design, återvinning, cirkulära affärsmodeller skulle ytterligare stärka möjligheterna för den cirkulära omställningen i Sverige.

Åtgärds- och policyförslag

- Svenskt Näringsliv rekommenderar regeringen att vid tilldelning av offentliga forskningsmedel i högre grad beakta lärosätenas möjlighet till samverkan och nyttiggörande samt kunskapsspridning av genom att inrätta en innovationspremie.
- Svenskt Näringsliv rekommenderar regeringen att öka satsningarna på behovsbaserad forskning också innefattande samverkan mellan företag i olika branscher.

Olika aktörers behov behöver beaktas och satsningar på tvärvetenskaplig forskning öka

Den cirkulära ekonomin förutsätter ökat samarbete mellan olika aktörer. Det är därför centralt att även forskningen inom cirkulär ekonomi inkluderar en bredd av aktörer, inte minst inom näringslivet, för att olika aktörers förutsättningar och behov längs värdekedjan ska kunna vägas in. Eftersom den cirkulära ekonomin innebär en samhällsomställning behöver forskningen inom cirkulär ekonomi också i högre grad koppla ihop olika kompetenser och forskningsområden. Den tvärvetenskapliga forskningen behöver därför utvecklas och förstärkas.

De flesta företag i Sverige är små- och medelstora (SME) och dessa har en viktig roll i de cirkulära värdekedjorna. Mindre företag har ofta särskilt svårt att avsätta tid och resurser på att delta i offentliga innovationsprogram och forskningsprojekt, men deras perspektiv och behov behöver ändå omhändertas. Särskilda satsningar behövs därför för att tillgängliggöra forskningen för mindre företag. Behov finns av en långsiktigt omställningslyft riktat till små- och medelstora företag där den cirkulära ekonomin har stort fokus.

Åtgärds- och policyförslag

- Svenskt Näringsliv rekommenderar regeringen att förstärka den tvärvetenskapliga forskningen för att kunna omhänderta den samhällsomställning som den cirkulära ekonomin innebär.
- Svenskt Näringsliv rekommenderar forskningsfinansiärer att i högre grad beakta hela näringslivets behov och SME: perspektivet vid tilldelning av forskningsmedel inom cirkulär ekonomi.
- Svenskt Näringsliv rekommenderar regeringen att införa särskilda satsningar för att tillgängliggöra forskningen inom cirkulär ekonomi för små- och medelstora företag.

Främja nyttjandet av testanläggningar

För att gå hela vägen från forskning till tillämpning behöver företag tillgång till testanläggningar/bäddar som i många fall finns inom akademien och forskningsinstitut eller utgörs av verkliga miljöer ute i samhället. Testanläggningar är en viktig del i det svenska innovationsekosystemet för att möjliggöra test, verifiering och uppskalning av ny teknik, nya processer och tjänster. Även testanläggningar i andra länder kan behöva nyttjas om motsvarande anläggningar saknas nationellt. Viktiga kriterier för testanläggningar är att de är öppna, neutrala och varaktiga, att de möjliggör för aktörer från olika sektorer och branscher att delta exempelvis i det fall det är en komplex lösning som ska testas.

I dagsläget varierar graden av utnyttjande av testanläggningar, finansieringen varierar och fragmenteringen är stor. Inom de strategiska innovationsprogrammen skulle utveckling och finansiering av testbäddar, för ökad samverkan och tillgänglighet i den cirkulära ekonomin kunna utvecklas, med ett särskilt fokus på SME. De mindre företagen har ofta låg kännedom om testbäddarna och har svårt att kunna bekosta testerna. Genom att erbjuda ”innovationscheckar för test” och särskilt projektledningsstöd kan man underlätta för SME. För att främja innovationsprojekt behöver det bli enklare att också nyttja testanläggningar utomlands, Dagens hantering vid gränsöverskridande avfallstransporter är komplicerad, även för små volymer, vilket kan försvåra nyttjandet av testanläggningar i andra länder. För att underlätta för detta behövs förenklade regler för transport av mindre mängder avfall (t.ex. < 5 ton) mellan länder.

Åtgärds- och policyförslag

Svenskt Näringsliv rekommenderar forskningen att satsa mer på testanläggningar och regeringen att analysera behovet av förändringar av regelverk kopplat till testanläggningar för att underlätta nyttjandet.

Utöka uppföljningen av genomförda forskningsinsatser

Det bedrivs mycket forskning inom cirkulär ekonomi och stora medel delas ut årligen. För att säkerställa ett effektivt nyttjande av investerade medel är det centralt med tydliga prioriteringar av forskningssatsningar, baserat på behov. Det är också viktigt att tydliga resultat- och effektmål, inklusive kommersiell potential, samt en plan för fortsatt hantering av framkomna forskningsresultat, formuleras redan under projektplaneringen. Särskilt möjligheten att kunna nyttja resultaten för konkreta åtgärder, som leder utvecklingen mot en cirkulär ekonomi, bör beaktas vid medelstilleddningen och forskning inom teknikutveckling bör vara prioriterat. Detta är något som generellt kan utvecklas hos dagens forskningsfinansiärer. Dessutom behöver utvärderingar av forskningsprojekten, mot målen och projektets bidrag till utvecklingen, genomföras efter avslutad forskning för att ge underlag inför kommande satsningar.

Åtgärds- och policyförslag

Svenskt Näringsliv rekommenderar forskningsfinansiärerna att vid tilldelning av forskningsmedel inom cirkulär ekonomi göra prioriteringar utifrån behov samt att utveckla arbetet med att sätta tydliga mål för vad projekten ska uppnå. Efter avslut bör projekten följas upp för att med syfte att se vad projekten bidragit med till den cirkulära omställningen.

Satsa på mer långsiktiga forskningssatsningar

I Sverige går knappt hälften av de offentliga forskningspengarna direkt till universitet och institut, medan drygt hälften delas ut av forskningsfinansiärer. Pengarna som delas ut av forskningsfinansiärer delas ofta ut på projektbasis, vanligtvis under tre år, och projekten kan sökas i konkurrens i öppna utlysningar. Att en stor del av pengarna fördelas på projekt och i treårsperioder, där kriterierna och söktrycket i en viss utlysning avgör vem som får pengarna, gör det svårt att skapa stora, sammanhållna forskningssatsningar. De strategiska innovationsprogrammen är ett försök att få till större satsningar då de är satta på tolv år och arbetar mot övergripande mål. Även om programmen kan bygga mera sammanhållna projektportföljer, är nuvarande finansieringsform sådan att även programmen utlyser treåriga projekt, vilket gör att problemet med kortsiktiga enskilda forskningssatsningar kvarstår. Finansiärerna bakom programmen behöver se till att programmen har möjlighet att finansiera längre projekt.

En modell för mer långsiktiga satsningar som visat sig fungera väl är KK-stiftelsens satsning på "profiler" och "miljöer", vilken bygger på att lärosäten kvalificerar sig stegvis för allt större och mera långsiktiga satsningar. Ett annat exempel är de nationella forskningsprogrammen (NFP) där regeringen identifierar strategiskt prioriterade områden. I en sådan modell är det viktigt att förutsättningarna är kända från början, så att lärosäten får möjlighet att välja ut och fokusera på profiler, samt att forskningen följs upp så att goda satsningar ges möjlighet att växa medan mindre goda får göra omtag eller läggas ner.

Åtgärds- och policyförslag

Svenskt Näringsliv rekommenderar regeringen att möjliggöra mer långsiktiga forskningssatsningar genom att erbjuda lärosäten och institut att bygga starka, finansierade profiler inom cirkulär ekonomi.

**Främja utvecklingen av
funktionsförsäljning och
affärsmodeller för att
förlänga produkters livslängd**

7

Den cirkulära ekonomin innebär förändringar av produktutformning, produktionsprocesser, tjänster och konsumtionsmönster. Detta innebär i sin tur för många företag ett skifte från mer traditionella affärsmodeller till mer cirkulära affärsmodeller som i många fall baseras på en högre grad av tjänster och fokus på levererad funktion. Dessa affärsmodeller innebär ofta att tillverkaren har kvar ägarskapet och kontrollen av produkten över en längre tid och istället levererar den funktion som kunden önskar, sk. funktionsförsäljning. Dagens regelverk är sällan anpassade för denna typ av affärsmodell och regelverken behöver ses över och anpassas för att stödja deras utveckling och framväxt. Det behövs också klarläggande av rättsläget för sådana affärsmodeller. Detsamma gäller för affärsmodeller som förlänger produkters livslängd genom reparation, återtillverkning och uppgradering. Idag är det ofta oklart hur befintliga regelverk ska tillämpas på dessa och även här behöver regelverk ses över för att främja dessa affärsmodeller.

Utveckla finansieringslösningar som främjar tjänstebaserade cirkulära affärsmodeller

Värdet i ett i tjänstebaserat cirkulärt kunderbjudande, såsom funktionsförsäljning, ligger främst i tjänsten/funktionen, snarare än i den fysiska produkten. Intäktsmodellen skiljer sig således ofta från den mer traditionella produktförsäljningen. Kunder erbjuds att nyttja en produkt som del av kunderbjudandet, medan ägarskapet och kontrollen av produkten ligger kvar hos leverantören. Detta påverkar balansräkningen hos både köpare och säljare, och kan, beroende på vilken intäktsmodell som valts (ex inbetalning per månad eller för antalet gånger tjänsten används), även påverka resultaträkningen.

Faktaruta funktionsförsäljning:

Funktionsförsäljning/funktionsköp är en affärsmodell där det som säljs/köps är ett visst resultat. Funktionsköparen köper inte utrustningen (varor) och inte heller arbetsinsatserna (tjänsterna). Säljarens ansvar går därmed längre än felansvaret för sålda varor. Det går även längre än ansvaret för att arbetsinsatserna utförs på ett fackmannamässigt sätt. Säljaren har istället ansvar för att det sålda resultatet fortlöpande levereras, alltså ett garantiansvar. Köparen å sin sida betalar ingen köpesumma för utrustningen och inget timpris för säljarens arbetsinsatser. Istället erläggs ett fast pris per t.ex. månad eller per erhållen enhet av det avtalade resultatet.²³

I dag upplever företag att det ofta är svårt att övertyga långivare och investerare att medge finansiering för denna typ av cirkulära affärsmodeller, eftersom de utvärderas enligt de linjära principer som traditionella redovisningsregler är uppbyggda på. Detta gör det svårare att bedöma lönsamhet av investeringar i en tjänstebaserad affärsmodell, men det kan också få direkta nackdelar i förhållande till det aktiebolagsrättsliga kapitalskyddet. Att det finns fungerande finansieringslösningar är av yttersta vikt för att främja dessa nya affärsmodeller. För att främja utvecklingen av tjänstebaserade cirkulära affärsmodeller, behövs finansieringslösningar som tillåter ökad flexibilitet. Svenskt Näringsliv menar att ett första steg för att nå detta är en utvecklad dialog mellan näringsliv, långivare och investerare. Detta för att öka förståelsen för varandra och komma till rätta med de hinder som företag och organisationer idag upplever för att få finansiering för denna typ av affärsmodeller. Som ett andra steg behöver regelverken analyseras och vid behov justeras.

Åtgärds- och policyförslag

Svenskt Näringsliv rekommenderar till ökad dialog mellan näringsliv, långivare och investerare för att utveckla finansieringslösningar som är anpassade till de tjänstebaserade affärsmodellernas förutsättningar.

Anpassa regelverken för funktionsförsäljning och cirkulära affärsmodeller som möjliggör förlängd livslängd för produkter

Dagens regelverk är sällan anpassade för denna typ av affärsmodeller och regelverken behöver ses över och anpassas för att stödja deras utveckling och framväxt. Näringslivets utveckling av tjänstebaserade cirkulära affärsmodeller såsom, t.ex. *funktionsförsäljning* hindras idag bland annat av nationella regelverk inte är anpassade, saknas eller att det är otydligt hur dessa ska tillämpas på de nya affärsmodellerna. Det gäller t.ex. civilrätten (sakrätten), avsaknaden av redovisningsrekommendationer, hantering av avtals- och försäkringsfrågor samt skatteregler, t.ex. hur funktionsförsäljning ska hanteras i beskattning. Det finns också otydligheter kring ägarskapet av en produkt vid "delat" ägande för i första hand lösöre respektive fast egendom och avseende skyddet för nyttjanderättshavaren vid ägarens eller funktionssäljarens konkurs, eller utmätning hos denne.

För affärsmodeller som syftar till att förlänga produkters livslängd kan även en rad befintliga regelverk kopplat till produkter på EU-nivå behöva ses över. Det gäller t.ex. den oklarhet som ofta finns gällande när en produkt har förändrats så pass mycket att den blir en ny produkt som "sätts på marknaden" och produktlagstiftningen då ska tillämpas. Det kan också finnas oklarheter kring vem som ansvarar för produktens säkerhet efter reparation - originaltillverkaren eller reparatören. Se även Möjliggörarna om Avfall och Kemiska ämnen för mer information om oklarheter rörande dessa affärsmodeller. Vissa länder på EU:s inre marknad har också designrättsligt skydd för reservdelar, vilket kan försvåra reparationstjänster i övriga länder. Därför behöver ett harmoniserat skydd av reservdelar skapas inom EU för att ge incitament för att skapa reparerbara produkter.

Åtgärds- och policyförslag

- Svenskt Näringsliv rekommenderar regeringen att tillsätta en utredning som utreder behovet av anpassningar av nuvarande regelverk, både i nationell och EU-rätt, för att möjliggöra framväxten av affärsmodeller baserade på funktionsförsäljning och sådana som förlänger produkters livslängd.
- Svenskt Näringsliv rekommenderar EU-kommissionen att brett analysera behovet av anpassning av regelverk för att möjliggöra affärsmodeller som bygger på förlängd livslängd. Samt regeringen att i pågående förhandlingar om lagförslaget för hållbara produkter arbetar för att lagstiftningen i kombination med annan relevant lagstiftning främjar dessa affärsmodeller.
- Svenskt Näringsliv rekommenderar EU-kommissionen att ta fram ett harmoniserat skydd av reservdelar på EU:s inre marknad.

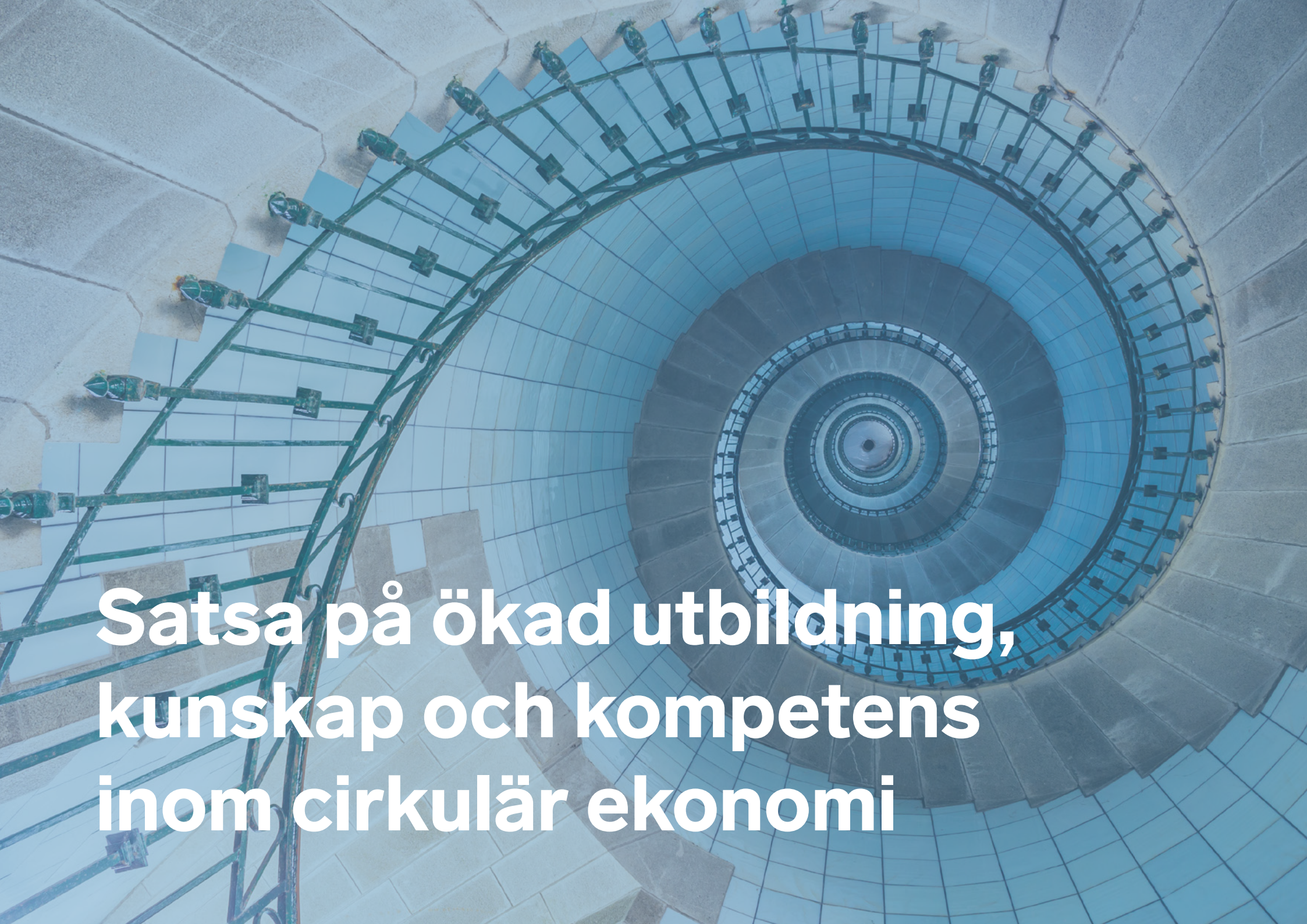
Policy för cirkulär ekonomi och digitalisering måste synkroniseras

Digitaliseringen är ett viktigt verktyg och en möjliggörare för den cirkulära ekonomin och cirkulära affärsmodeller. Ett exempel är utvecklingen av digitala plattformar vilka kan ha många olika användningsområden, t.ex. att tillgängliggöra hyrtjänster, möjliggöra automatiska- och mikrobetalningar, underlätta för industriell symbios och för att underlätta för konsumenter att köpa, sälja eller dela produkter. Genom digitala lösningar kan även funktionsförsäljning underlättas. Företagen kan då följa produktens prestanda hos kunden, och få information från produkten för att kunna göra proaktivt underhåll eller service och uppdateringar.

Digitaliseringen är också en viktig möjliggörare för att dela information längs den cirkulära värdekedjan med t.ex. med hjälp av blockchain-teknik. För att delning och nyttjande av data ska bidra med önskad nytta i värdekedjan är viktiga förutsättningar att data är tillgänglig, relevant, tillförlitlig och beskriven på ett standardiserat sätt. För att digitaliseringen ska kunna fungera som en möjliggörare för den cirkulära ekonomin behöver policyutvecklingen inom dessa två sakområden samordnas.

Åtgärds- och policyförslag

Svenskt Näringsliv rekommenderar regering och riksdag att tillse att policyutvecklingen för cirkulär ekonomi och digitaliseringen synkroniseras i relevanta fall och att lagstiftning och policy hålls teknikneutral för att inte skapa hinder över tid.

**Satsa på ökad utbildning,
kunskap och kompetens
inom cirkulär ekonomi**

8

Omställningen till en cirkulär ekonomi kommer att innebära förändringar för alla aktörer i samhället i mer eller mindre utsträckning. Det finns därför ett stort behov av att höja kunskapsnivån om vad omställningen innebär hos såväl politiken som myndigheter, näringsliv, akademi, civilsamhälle och konsumenter. Dessutom behövs satsningar för att tillgodose behovet av kompetens inom området. Det råder redan, inom flera områden, stor kompetensbrist i näringslivet. Tre av tio rekryteringsförsök misslyckas helt på grund av att det inte finns medarbetare med rätt kompetens att rekrytera. Av Svenskt Näringslivs branscher anger 60 procent att kompetensbristen redan idag utgör ett hinder för klimatomställningen. Utmaningarna att hitta rätt kompetens finns i hela landet, i alla branscher och i alla typer av företag.

En cirkulär omställning ställer ytterligare krav på en väl fungerande kompetensförsörjning inom många områden, och utveckling av nya kompetenser inom både yrkes- och akademisk utbildning. För att stärka kompetensen brett och understödja kompetensförsörjningen behövs insatser i hela utbildningssystemet från grundskola till högskola. Det behövs också forskning, att kunna attrahera, rekrytera och behålla internationell kompetens och incitament för företagen att arbeta med kompetensutveckling.

Öka kunskapshöjande insatser om den cirkulära ekonomin brett i samhället

I samhället i stort behövs mer kunskap om vad den cirkulära ekonomin innebär rent konkret, hos beslutsfattare för att kunna fatta rätt beslut, hos myndigheter för att kunna utföra tillsyn och tillämpning av lagstiftning som leder utvecklingen rätt och hos beställare och upphandlare för att kunna välja de cirkulära lösningarna.

Det är också viktigt att öka kunskapsnivån hos konsumenter. Även i näringslivet behöver kunskap och kompetens utvecklas för att möjliggöra utveckling av nya cirkulära material, produkter och affärsmodeller. Svenskt Näringsliv efterfrågar en kunskapshöjning inom cirkulär ekonomi, där lämpliga myndigheter på ett samordnat vis kan tilldelas ansvar för kunskapshöjande insatser, exempelvis under Tillväxtverkets, Konsumentverkets samt Skolverkets ansvar.

Åtgärds- och policyförslag

Svenskt Näringsliv rekommenderar regeringen ge lämpliga myndigheter, exempelvis Tillväxtverket, Skolverket och Konsumentverket, ansvar att på ett samordnat vis genomföra kunskapshöjande insatser i samhället på området cirkulär ekonomi.

Inkludera och förstärk lärandet om cirkulär ekonomi på alla nivåer i utbildningsväsendet

Utbildningsväsendet har en viktig roll i att möta näringslivets och samhällets behov av kompetens inom cirkulär ekonomi. Undervisningen i både grundskolan och gymnasieskolan behöver innehålla delar om cirkulär ekonomin och vad det innebär, liknande de satsningar som har gjorts i Finland.²⁴

Svenskt Näringsliv välkomnar den förra regeringens klimatkompetenslyft, inom vilket bland annat nio lärosäten tilldelats medel för att starta öppna, nätbaserade utbildningar med mål att stödja samhällets klimatomställning och omställning till en cirkulär ekonomi.²⁵ Men för att få en bred kunskapsbas i samhället, behövs mer. Utbildningar på universitet och högskolor behöver utvecklas och inkludera den cirkulära ekonomins principer för att möta kommande behov inom t.ex. cirkulär design, juridik, utveckling av nya affärsmodeller och återvinningsprocesser. Samverkan med näringslivet är viktigt i utformandet av detta för att matcha utbud och efterfrågan. Det kommer också finnas ett ökat behov av forskare som kan bidra till forskningen inom cirkulär ekonomi.

I sammanhanget kan en studie om kompetensförsörjning för klimatomställningen, som har utförts av Svenskt Näringsliv, lyftas. Studien har fokus på klimatomställningen men flera av resultaten kan också appliceras på den cirkulära omställningen. Enligt studien bedöms tre av fyra branscher ha rekryteringsproblem fram till 2045, vilket kan hindra klimatomställningen.²⁶ Det konstateras också att det behövs utbildningsinsatser på alla nivåer i utbildningssystemet för att klara kompetensförsörjningen.

Svenskt Näringsliv menar att utbildningsutbudet måste underlätta näringslivets kompetensförsörjning och arbetsmarknadens behov behöver i högre grad styra kursutbudet på universitet och högskolor. Därför behöver krav införas i högskolelagen att utbildningen vid universitet och högskolor ska dimensioneras och ha ett relevant innehåll efter både studenternas efterfrågan och arbetsmarknadens behov. Dessutom vill Svenskt Näringsliv se införandet av en samverkansbonus i syfte att premiera universitet och högskolor som framgångsrikt samverkar med samhället, arbetslivet och näringslivet kring utbildningen och som därigenom åstadkommer en bättre matchning mellan utbud och efterfrågan av kompetens.

Åtgärds- och policyförslag

- Svenskt Näringsliv rekommenderar regeringen att förstärka lärandet och kunskapen om cirkulär ekonomi inom hela utbildningssystemet, från grundskola till högskole- och universitetsutbildningar.
- Svenskt Näringsliv rekommenderar regeringen att införa krav i högskolelagen att utbildningen vid universitet och högskolor ska dimensioneras och ha ett relevant innehåll efter både studenternas efterfrågan och arbetsmarknadens behov.
- Svenskt Näringsliv rekommenderar regeringen att införa en samverkansbonus i syfte att premiera universitet och högskolor som framgångsrikt samverkar med samhället, arbetslivet och näringslivet kring utbildningen och som därigenom åstadkommer en bättre matchning mellan utbud och efterfrågan av kompetens.

Tillse att yrkesutbildningarna möter näringslivets behov av kompetens inom cirkulär ekonomi

I den cirkulära ekonomin kommer efterfrågan på arbetskraft i tjänstesektorn och med yrkeskompetens att öka²⁷ varför gymnasial yrkesutbildning och utbildningar inom yrkeshögskolan behöver utvecklas för att möta detta. Svenskt Näringsliv ser därför positivt på alla åtgärder som kan vidtas för att öka attraktiviteten till yrkesutbildningar på såväl gymnasial - som yrkeshögskolenivå samt att yrkesutbildningarna utvecklas för att snabbare kunna möta det kompetensbehov som finns både idag och det som kommer framöver.

För att öka yrkesutbildningarnas kvalitet och relevans behöver de i högre utsträckning utgå från arbetsmarknadens behov och näringslivets involvering i utbildningarna behöver öka. Ett enkelt och snabbt sätt att möta en ökad efterfrågan i näringslivet, är att öka yrkeshögskolans utbud av korta kurser och ordinarie utbildningsplatser.

Åtgärds- och policyförslag

Svenskt Näringsliv rekommenderar regeringen att öka yrkeshögskolans utbud av korta kurser och ordinarie utbildningsplatser för att möta en ökad efterfrågan i näringslivet, samt att näringslivets inflytande över den gymnasiala yrkesutbildningen ökar för att i högre utsträckning motsvara arbetsmarknadens behov.

Öka möjligheter för att skifta yrkesbana och att vidareutbilda sig inom befintlig anställning

EU-kommissionen²⁸ räknar med att omställningen till en cirkulär ekonomi kommer att generera en nettoökning med 700 000 arbetstillfällen till 2030. I takt med att dessa växer fram kommer en del andra arbetstillfällen oundvikligen att försvinna. Det är därför viktigt att möjligheter för att omskola och kompetensutveckla personal, både inom arbetsplatser och för att byta yrkesbana, finns tillgängliga. Utöver att satsa på yrkesutbildningar samt utveckla högskole- och universitetsutbildningar behövs också ökning av kursutbudet för fortbildning och vidareutbildning för yrkesverksamma, för att säkra möjligheten till det så kallade livslånga lärandet. Fortbildning och vidareutbildning tillåter snabbspår ut i arbetslivet och kompetenshöjande insatser hos företagen.

För att möjliggöra detta vill Svenskt Näringsliv se att man från politiken inför incitament för kompetensutveckling inom den cirkulära ekonomin riktat till företag.

Svenskt Näringsliv vill på kort sikt se ökat utbud inom högskolan av kurser för fortbildning och vidareutbildning för yrkesverksamma. På lång sikt att livslångt lärande blir ett eget verksamhetsområde med egen finansiering och ett eget regelverk.

Åtgärds- och policyförslag

- Svenskt Näringsliv rekommenderar regeringen att införa incitament för kompetensutveckling, inom den cirkulära ekonomin riktat till företag, för att bättre möta det förändrade kompetensbehovet i näringslivet.
- Svenskt Näringsliv anser att utbudet för fortbildning av yrkesverksamma behöver öka samt att livslångt lärande blir ett eget verksamhetsområde med egen finansiering och ett eget regelverk.

Utöver ovanstående åtgärder och policyförslag hänvisar Svenskt Näringsliv till rapport "Kompetensförsörjning för klimatomställningen, oktober 2021"

Fotnoter

1. Julian Kirchherr, Denise Reike, Marko Hekkert, 2017: *Conceptualizing the circular economy: An analysis of 114 definitions*. Resources, Conservation and Recycling Vol. 127, pp 221-232 www.elsevier.com/locate/resconrec
2. IPCC, 2022: *Summary for Policymakers*. Cambridge University Press, Cambridge, UK and New York, NY, USA, pp. 3–33, doi:10.1017/9781009325844.001.Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability | Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability (ipcc.ch)
3. Ellen MacArthur Foundation, 2019: *Completing the Picture: How the Circular Economy Tackles Climate Change*. www.ellenmacarthurfoundation.org/publications
4. United Nations Environment Programme, & International Resource Panel, 2019. Global Resources Outlook 2019: *Natural Resources for the Future We Want - Summary for Policymakers*. <https://wedocs.unep.org/20.500.11822/27518>.
5. OECD, 2019: *Global Material Resources Outlook to 2060: Economic Drivers and Environmental Consequences*. OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264307452-en>
6. Kaza, Silpa; Yao, Lisa C.; Bhada-Tata, Perinaz; Van Woerden, Frank, 2018: *What a Waste 2.0: A Global Snapshot of Solid Waste Management to 2050*. Urban Development, Washington, DC: World Bank. © World Bank. <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/30317> License: CC BY 3.0 IGO.
7. European Commission, 2020: *A new Circular Economy Action Plan For a cleaner and more competitive Europe*. https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9903b325-6388-11ea-b735-01aa75ed71a1.0017.02/DOC_1&format=PDF
8. Projekt miljötillstånd Projekt Miljötillstånd (svensktnaringsliv.se)
9. Projekt Kraftsamling elförsörjning Projekt Kraftsamling elförsörjning (svensktnaringsliv.se)
- 10 - 11. Klimatpolitiska Rådet, 2022: *2022 Klimatpolitiska rådets rapport* <https://www.klimatpolitiskaradet.se/wp-content/uploads/2022/03/klimatpolitiskaradetrappport2022.pdf>
12. Material Economics, 2019: *Klimatnyttan av Svensk export* - <https://materialeconomics.com/publications/klimatnyttan-av-svensk-export>
13. UN Global Compact Network Sweden, 2022: *Omställningsrapporten 2022* <https://globalcompact.se/wp-content/uploads/2022/08/Omställningsrapporten-2022.pdf>
14. Europaparlamentets och Rådets direktiv (EU) 2018/851 av den 30 maj 2018 om ändring av direktiv 2008/98/EG om avfall. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=CELEX%3A32018L0851>
15. 15 kap. 5a§ pkt 2 Miljöbalken (1998:808). https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/miljobalk-1998808_sfs-1998-808#K15"Miljöbalk

Fotnoter

16. 15 kap. 3§ Miljöbalken (1998:808).
[https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/miljobalk-1998808_sfs-1998-808#K15"Miljöbalk](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/miljobalk-1998808_sfs-1998-808#K15)
17. Miljödepartementet, 2019. *Promemorian Genomförande av reviderade EU-direktiv på avfallsområdet*. Dnr M2019/01776/R
<https://www.regeringen.se/4af0bc/contentassets/0a47758f973d42479536f290aa6da8ce/promemoria-genomforande-av-reviderade-eu-direktiv-pa-avfallsomradet.pdf>
- 18 - 19. SOU 2021:24. *Äga avfall – en del av den cirkulära ekonomin*.
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2021/04/sou-202124/>
20. The Danish Environmental Protection Agency, 2018. *Life Cycle Assessment of grocery carrier bags*.
<https://www2.mst.dk/udgiv/publications/2018/02/978-87-93614-73-4.pdf>
21. Naturvårdsverket, 2020. *Administrativa förutsättningar för skatt på plastprodukter*.
<https://www.naturvardsverket.se/om-oss/publikationer/6900/administrativa-forutsattningar-for-skatt-pa-plastprodukter/> och
SOU 2020:48. *Skatt på engångsartiklar*. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2020/08/sou-202048/>
22. Skatteverket, 2021. *Utvärdering av avfallsförbränningsskatten*. Dnr 8-861014.
<https://www.skatteverket.se/download/18.96cca41179bad4b1aa991d/1633068526576/Utv%C3%A4rdering%20av%20avfallsf%C3%B6rbr%C3%A4nningsskatten.pdf>
23. Jan Kellgren & Ingrid Arnesdotter, 2019. *Funktionsförsäljning – en juridisk översikt och några råd för dig som överväger att börja sälja eller köpa funktion*.
<http://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1388278&dsid=-8623>
24. Sitra, nd. *Undervisning i cirkulär ekonomi till alla utbildningsstadier*.
<https://www.sitra.fi/sv/projekt/undervisning-cirkular-ekonomi-till-alla-utbildningsstadier/#vad-handlar-det-om>
25. Utbildningsdepartementet, 2022. *Uppdrag att ta fram utbildningsutbud för klimatställning inom öppen nätbaserad utbildning samt medel till samma ändamål*.
Dnr U2022/02291
<https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2022/06/uppdrag-att-ta-fram-utbildningsutbud-for-klimatstallning-inom-oppen-natbaserad-utbildning-samt-medel-till-samma-andamal/>
26. Svenskt Näringsliv, 2021. *Kompetensförsörjning för klimatställningen*.
https://www.svensktnaringsliv.se/sakomraden/utbildning/kompetensforsorjning-for-klimatstallningen_1175404.html
27. Cambridge Econometrics, Trinomics, och ICF, 2018. *Impacts of circular economy policies on the labour market*.
https://circulareconomy.europa.eu/platform/sites/default/files/ec_2018_-_impacts_of_circular_economy_policies_on_the_labour_market.pdf
28. European Commission, 2020: *A new Circular Economy Action Plan For a cleaner and more competitive Europe*.
https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:9903b325-6388-11ea-b735-01aa75ed71a1.0017.02/DOC_1&format=PDF

Bilaga

Det svenska näringslivet har redan påbörjat omställningen

November 2022

Idag finns flera exempel på svenska företag, i olika branscher, som redan arbetar med cirkulära material- och produktflöden och redan har etablerat cirkulära affärsmodeller. Svenska företag ser också långsiktiga och strategiska fördelar med att fortsätta utveckla dessa. I denna bilaga presenteras ett urplock av svenska företag och branscher som arbetar med öka resurseffektiviteten i sina värdekedjor genom användning av olika cirkulära affärsmodeller.

Återvinningsföretaget **Ragn-Sells** har under 2022 byggt klart anläggningen Ash2Salt i Högbytorp för att, som enda aktör i världen, kunna utvinna kommersiella salter ur flygaska – natriumklorid, kaliumklorid och kalciumklorid. Salterna kan i nästa steg användas inom gödselproduktion eller som halkbekämpning på vägar.

Återvinningsföretaget **Stena Recycling** har investerat en kvarts miljard kronor i en ny återvinningsprocess för batterier. Satsningen innebär en helt ny anläggning i Halmstad och gör det möjligt att återvinna 95 procent av ett litiumjonbatteri, vilket är det vanligaste batteriet för elfordon. Målet är att bli en ledande batteriåtervinnare i Europa. Anläggningen kommer att tas i drift första kvartalet 2023.

Inom metallindustrin finns goda exempel på industriell symbios, och hur produktionsspill från en industri kan användas som insatsvara i en annan. **Befesa ScanDust AB** omhändertar exempelvis både rökgasstoft och glödska, som bildas vid tillverkning av stål, och kan genom sin återvinningsprocess återföra ca 28 000 ton metallstoft per år, innehållande flera värdefulla metaller som järn, krom och nickel. Det metalliska materialet återförs sedan till stålindustrins materialflöde.

Även företagen **SSAB**, **Ovako** och **Höganäs** har alla tre exempel på industriell symbios som ökar resurseffektiviteten i värdekedjorna genom användning av restprodukten slagg som uppstår i stålverken. Granulerad slagg från SSAB:s masugnar i Oxelösund används exempelvis av Swecem som bindemedel i betongtillverkning. SSAB Luleås luftkylda masugnsslagg används t.ex. vid vägbyggnad. Från Ovako levereras ljusbågsugnsslagg till vägbyggnadstillämpningar såsom bärlager och asfalt. Höganäs ljusbågsugnsslagg används bland annat som råmaterial vid stenustillverkning, samtidigt som Höganäs tunnelugnsslagg används som råmaterial för strukturkalkning. Slaggen från Höganäs har dessutom visat sig lämplig för vattenrening, även om någon sådan försäljning inte sker idag.

Inom **skogsindustrin** har symbios utvecklats mellan olika företag och produktionsdelar. Hela träden tas tillvara genom att olika delar användas där de skapar störst värde. Från sågverken blir ca 30 % av timret till massaflis som säljs vidare till massabruken samtidigt som bark, spån och torrflis tas till vara som bioenergi. Från de kemiska massabruken säljs biprodukter som tallolja, metanol och terpentin vidare till kemiindustrin.

Flera nya investeringar görs också av svenska företag för att öka cirkuleringen av plast. Företagen **TrioWorld** och **Svensk Plast-återvinning** investerar i återvinningsanläggningar för plastavfall. Samtidigt investerar företag som Borealis i pyrolysanläggningar där utsorterat plastavfall kan bli till en återvunnen olja som sedan blir till ny plast och råvaror för andra kemikalier. Nya återvinningsflöden används också för att tillverka drivmedel. **Pyrocell** och **Preem** investerar exempelvis i att återvinna sågspån och från avfallet göra pyrolysolja som ersätter olja i drivmedel.

I textilindustrin finns också exempel på ny innovation och en framväxande kemisk textilåtervinningsindustri. I det segmentet har **Renewcell** och **Södra** har vuxit fram som ledande aktörer för att öka återvinningen av textilfibrer. Båda företagen har påbörjat uppskalning av den industriella kapaciteten under 2022 och kommer inom ett par år att tillsammans kunna ta emot ca 150 000 ton textilavfall/år. Fibrerna ska kunna användas för att ersätta material som t ex viskos, bomull och polyester. Intresset för dessa innovationer för textilåtervinning är stort och i dagsläget har företagen redan flera skandinaviska och internationella kunder och partners, såsom H&M, Lindex, Bestseller, ZARA, Levi's, Ganni m.fl.

Även när det gäller återbruk av textil pågår en utveckling av nya affärsmodeller och samarbeten. Här handlar det både om samarbeten mellan kreativa designstudios och mikrofabriker som gemensamt kan erbjuda omdesignade plagg och andra textila produkter, samt också om en framväxande secondhand bransch där plaggen handplockas och presenteras för kunden på nya, mer attraktiva sätt. Secondhand inom det egna varumärket är också en affärsmodell under framväxt.

Inom kemiindustrin ska **Perstorp** investera 2 miljarder i att tillverka metanol av återvunnen koldioxid och vätgas från återvunnet avloppsvatten från Stenungsund. Metanolen är sedan en råvara i kemiproduktionen av färger och fodertillsatser, där den återvunna metanolen ersätter fossilt tillverkad metanol.

I techbranschen finns också exempel på cirkulära affärsmodeller. **Foxway** erbjuder exempelvis IT-tjänster till stora organisationer, såväl offentliga som privata, med flera cirkulära lösningar såsom uppgradering, renovering, återanvändning och reparation. Foxways affärsmodell bygger

på att låta datorer, mobiler och annan teknologi få flera liv innan de slutligen återvinns. Foxway erbjuder enheter som tjänst och tar hand om kundens ägda enheter. Tjänsten resulterar i att kundernas utsläpp minskar, vilket i sin tur bidrar till att det globala digitala ekosystemets avtryck på miljön minskar.

I möbelbranschen har flertalet initiativ tagits för att öka resurseffektiviteten. Företaget **Gärnsås** har länge arbetat med att säkerställa lång livslängd på sina produkter. De levererade stolar till Sverige riksdag redan i början av 1980-talet med tanken att de skulle vara enkla att plocka isär och förnya. Även företag som **Flokk**, **Johanson Design**, **Lammhults** och **EFG** har anammat tänket, och har tagit fram stolar uppbyggda av moduler och komponenter som ska underlätta för reparation, uppgradering och återtillverkning.

Det finns också möbelföretag som idag arbetar med att utöka sitt sortiment för att alla resurser som används ska utnyttjas till fullo. **Stolab**, **Offecct** och **Materia** är exempel på företag som jobbar med upcycling av överblivet material. Företagen utnyttjar produktionsspillet för att göra nya, högkvalitativa produkter. Det kan exempelvis handla om att utnyttja olika textil- eller träbitar som blivit över vid tillverkning av en stol, för att tillverka möbler med helt nya karaktärsdrag - exempelvis olivfärgat tyg eller speciella mönster i träet till följd av olika bitars utformning.

Det finns också företag, däribland **Offecct** och **Blå Station**, som arbetar med plattformar för återbruk av möbler. Offecct tar exempelvis tillbaka möbler som har bytts ut från kund, ställts ut på mässor, fotograferats i studio eller lånats ut. Genom tidlös design och hög produktionskvalitet kompletterat med kvalitetstester och rekonditionering så erbjuder man produkter med lång livslängd inom konceptet Offecct ReUsed.

Möbelföretaget **Kinnarps** är ett av de företag som utforskat nya affärsmodeller, och nya sätt att skapa kundnytta. Man erbjuder olika typer av hyreslösningar och en rad tjänster som man kopplar på de möbler som levereras. Det handlar bland annat om tjänster som rör arbetsmiljö och ergonomi, arbetsplatsanalyser och inventering med åtgärdsförslag av befintlig inredning. Man erbjuder dessutom underhåll och möbeltvätt samt renovering och uppdatering som förlänger livet på möblerna.

För **Teknikföretagens** medlemmar innebär cirkulär ekonomi bland annat att nå högre resurseffektivitet och att förlänga den ekonomiska relationen till kunden där teknikutveckling är en viktig drivkraft. Branschens medlemmar fokuserar på att skapa och tillhandahålla produkter som ofta består av metaller som stål, koppar och aluminium och plaster vilka i allt högre utsträckning är återvunna när så är möjligt med tanke på tillgång och tekniska krav. Modulariserad design och cirkulära affärsmodeller möjliggör längre livslängder och uppgraderingar till mer effektiv drift. Många av produkterna har mycket lång livslängd med höga krav på driftsäkerhet. Sammantaget, har denna typ av produkter goda tekniska möjligheter att utvecklas för att bidra till en mer cirkulär ekonomi och till resurseffektivisering. Läs mer om specifika exempel från Teknikföretagen i rapporten "Digitaliserade affärsmodeller för cirkulära materialflöden" på Teknikföretagens hemsida.

SVENSKT NÄRINGSLIV